

הכנסת העשרים מושב שלישי

פרוטוקול מס' 369
מישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט
יום שלישי, כ"ה בשבט התשע"ז (21 בפברואר 2017), שעה 9:00

סדר היום:

יצירת מרחב מוגן לנוער להט"ב במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה - לציון יום הקהילה הגאה בכנסת

נכחו:

חברי הוועדה:

מירב בן ארי – מ"מ היו"ר
איציק שמולי

חברי הכנסת:

יעל גרמן
דב חנין
מיכל רוזין

מוזמנים:

איריס מנדה בן יעקב	–	ממונה על החינוך למיניות, משרד החינוך
אושרה לרר שייב	–	ממונה על היחידה לשוויון בין המינים, משרד החינוך
רחלי הכהן	–	עורכת דין, המועצה לשלום הילד
חן שמילו	–	עורכת דין, מדיניו תציבורית בהסתדרות הרפואית בישראל
טל רחמים	–	נציג מועצת התלמידים והנוער הארצית
דבורה מרגוליס	–	ראש מינהל ור"ה, ועד ראשי האוניברסיטאות
ליאת הלבץ	–	מנהל קשרי ממשל, התאחדות הסטודנטים בישראל
יהלי בן עמי ויטנברג	–	מנכ"לית ארגון חוש"ן - חינוך ושינוי
מיכאל זאידל	–	דובר ארגון חוש"ן - חינוך ושינוי
שי ברמסון	–	מנהל שותף באחווה הסטודנטאית הגאה, חבר ועד מנהל באגודת הלהט"ב
מנדי מיכאלי	–	מנכ"לית איגי
בל אגם	–	מדריכה, ארגון איגי
מקס עילם	–	רכז מפעילים, ארגון איגי
שני פרוכטמן	–	חבר פורום הבי-פאן-פולי, חבר תנועת דרור ישראל
הדס בלומנדל	–	רכזת נוער וצעירים, הבית הפתוח בירושלים
פלג בר-לב	–	מדריכת נוער, ארגון מעברים
דן סלייפר	–	מורה, בבית ספר בליך
יובל סיני	–	תלמיד בתיכון בליך
רינה פטנקו	–	ארגון הקשת
מרגניתה קלאוזנר	–	ארגון תהילה, אמא לילדים טרנסגינדרים
שירלי דה גרציה פישמן	–	אם לילד טרנסגינדר בן 6
רון פישמן	–	אב לילד טרנסגינדר בן 6
עידית שבתאי סידס	–	שדלנית (פוליסית בע"מ), מייצגת את ועד ראשי האוניברסיטאות

ייעוץ משפטי:

מירב ישראל

מנהלת הוועדה:
יהודית גידלי

רישום פרלמנטרי:
ר.כ., חבר המתרגמים

יצירת מרחב מוגן לנוער להט"ב במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה - לציון יום הקהילה הגאה בכנסת

היו"ר מירב בן ארי:

בוקר טוב לכולם, אני אפתח את הוועדה. אני יודעת שיש הרבה בחוץ, כי יש עומס גדול. שלום וברכות אני צריכה להגיד. צורה טובה להתחיל איתה. נספר תיכף לכולם.

אז קודם כל היום 21 בפברואר 2017, כ"ה בשבט תשע"ז. אני פותחת את ישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט. הנושא הוא יצירת מרחב מוגן לנוער להט"ב במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה, לציון יום הקהילה הגאה בכנסת.

אז ראשית אני אתחיל מזה שאני כמובן מברכת את כל מי שהגיע לפה היום, את כל האורחים שלנו, את האורחים שבדרך, שלום גם לך. אני רואה פה הרבה פרצופים מחייכים, אז זה טוב לי. אני שמחה להיות חלק מיושבות הראש של השדולה הגאה בכנסת. אני מאד מאד גאה בעשייה שלנו, אבל גם גאה להיות חלק מהקהילה החשובה הזו, שמקדמת זכויות של צעירים, צעירות, מבוגרים, מבוגרים, שקשורים לקהילה הלהט"בית.

מהיום שנכנסתי לכנסת אני לקחתי את הנושא הזה ברצינות, כי בעיני אם אני אהיה חברת כנסת חברתית, חשוב לקדם את כל המגזרים שבעיני לא מספיק מקבלים יחס שווה במדינת ישראל. לכן אלף זה הדיון השני שלי. אני ניהלתי כאן דיון גם בשנה שעברה. עכשיו אנחנו נעשה דיון המשך וכמובן נתחיל בבשורה שהיא מאד חשובה.

נמצאות כאן את חברותי היקרות ממשד החינוך, שבאמת פעם ראשונה מדינת ישראל – חשוב לומר את זה – זו ממש מהפיכה מבחינתי – שפעם ראשונה מדינת ישראל בעצם תאפשר לאותם גורמים שעד היום כבר היו בבתי ספר, כמובן לא בצורה מוסדרת אלא יותר מול מנהלים שזה מעניין אותם. הפעם, ותיכף יתייחסו אל זה גם משפ"י, יצא קול קורא למנהלי בתי הספר ובאמת אותם מנהלים יוכלו להזמין את הארגונים הגאים להעביר הרצאות לתלמידים ולצוותים החינוכיים.

חשוב לצייין את זה, כי זו פעם ראשונה שהמדינה תממן את זה. זאת אומרת הכסף באמת ילך לאותם ארגונים ששנים עבדו בהתנדבות או מה שנקרא במערוף של אחרים. אז אני שמחה שהייתי חלק מזה. אנחנו העברנו בתקנה מיוחדת ישירות מהאוצר לחינוך מיליון וחצי שקלים ואני מאד רוצה "שתבזבוז" אותם על בתי ספר ואני מאד מאד מקווה שבזה נוכל להתחיל לתת לתלמידים ולתלמידות להט"בים מרחב בטוח יותר בתוך בית ספר.

אני חייבת לומר מילה אחת אחרונה לפני שאני אתן למשרד החינוך לדבר. הרבה פעמים כשאתה נמצא כחבר כנסת, אתה מעביר כספים ואז איפה שהוא אתה לא יודע לאן זה מגיע, אבל באמת במקרה הזה עקבנו פה מול חנה שדמי והצוות של שפ"י, לוודא ברמה כזאת שהכסף מה שנקרא עובר נכון ושהארגונים קיבלו את הקול הקורא.

אז ראשית אני קוראת לכל הארגונים לקחת חלק בקול הקורא, להציע את עצמם כשותפים וכמובן להיכנס לבתי הספר. חסר לכם אם עוד שנה לא בזבזתם את הכסף, כי אז אני לא אבקש. כי עכשיו נגיד שהכסף, להבדיל, של צעירים חסרי בית נגמר, אז בשבילי זה נהדר שאני צריכה לרדוף ולהשיג עוד. אבל שלא יהיה מצב שנתנו כסף ולא השתמשנו.

תשמשו בו בצורה ראויה ותקבלו את הברכה שלי על זה, כי בעיני באמת באמת זה נושא חשוב מאד והמקום הראשון שממנו אנחנו צריכים להתחיל לטפל בכל מה שקשור לביטויים של אפליה, גזענות וכאלה, זה קודם כל בתוך בית הספר. אז ברכות לתכנית ולמשרד החינוך. כמובן ברכות לכם, שהגעתם ליום החשוב הזה, שהכנסת מציינת את יום הקהילה הגאה.

זהו, בנימה אופטימית זו אנחנו נתחיל עם משרד החינוך. מי מציגה? איריס, בבקשה.

איריס מנדה בן יעקב:

איריס מנדה בן יעקב. קודם כל אני מברכת על היום הזה. אני רוצה להצטרף לברכות ולמחאה המאד מאד גדולה ורוצה להגיד לכם שיש לכם מזל שיש לכם את חברת הכנסת מירב בן ארי, שמאחורי הקלעים ולא מאחורי הקלעים לחצה ווידאה שבאמת אנחנו מוציאים את התקנה הזאת וזה לא פשוט

להוציא תקנה כזו. יש המון בירוקרטיה סביב הסיפור הזה ובסופו של דבר הוצאנו קול קורא וכמו שמירב אמרה הארגונים יוכלו להיכנס.

כמובן, ארגונים שייכנסו למסלולים שלנו, יש לנו מסלול של תכניות ומי שכמובן יעבור את המסלולים האלה יוכל להיכנס ואני ממש מקווה שתנצלו את הכספים האלה ושנבקש ממירב עוד. אז תודה רבה. זה יום גדול וחגיגה גדולה.

היו"ר מירב בן ארי:

תתני לנו קצת את הפרטים מבחינת הקול הקורא, רק שנדע לפני כן, עם יותר ספציפיקציה. זאת אומרת ממתי זה התחיל לעבוד, איזה בתי ספר, מי הארגונים. בגלל שיש כאן הרבה ארגונים גאים והרבה חברה שגם מה שנקרא מעורים היטב בקהילה, אולי כמה פרטים, בכל זאת שיידעו.

איריס מנדה בן יעקב:

בסדר. אז אני רוצה להגיד שמשנה שעברה הקמנו שולחן עגול עם הארגונים הגאים שיש להם נגיעה בחינוך. מי שהיה שותף איתנו זה איגי, חוש"ן, הבית הפתוח, שובל – שהיו חלק מהבית הפתוח וארגון מעברים שהצטרף אלינו אחר כך, ותהילה - - -

היו"ר מירב בן ארי:

איפה אלישע?

קריאה:

אלישע נמצא כרגע בדיון אחר. אנחנו כאן.

היו"ר מירב בן ארי:

אתם חמודים, בסדר.

איריס מנדה בן יעקב:

השולחן העגול בעצם נועד למטרה ששם אנחנו ישבנו וחשבנו איך אפשר להעמיק את העשייה במערכת החינוך. זה לא שלא נעשית עשייה, אבל עדיין יש דרך ארוכה וישבנו וחשבנו יחד. כל הארגונים האלה, שישבו איתנו בשולחן העגול, הם למעשה הארגונים שגם יש להם נגיעה בחינוך וגם הם מכירים והם מבינים את המדיניות של משרד החינוך בנושא של לה"טבים.

הקול הקורא יצא אתמול ויהיה פתוח עד ה-9 במרס, זאת אומרת למשך שבועיים. אם אנחנו נראה שאין מספיק דרישות, אנחנו כמובן נאריך את התאריך, שבתי ספר יוכלו להגיש בקשות לסדנאות לחטיבת ביניים ולחטיבה עליונה.

בנוסף לזה, וזה חידוש מאד מאד גדול, הארגונים יוכלו גם להיכנס לצוותי החינוך של הגנים - - -

היו"ר מירב בן ארי:

כן, ראיתי את זה.

איריס מנדה בן יעקב:

בנושא של חינוך רגיש מגדר והתייחסות למשפחות הקשת, כדי שבמקומות מסוימים ולא רק גנות ידברו על אמא ואמא של שבת ואבא ואבא של שבת ולא רק התייחסות למשפחה ההטרו-סקסואלית. גם בבתי הספר היסודיים תיערך הכשרה לצוותים חינוכיים בנושא של נטייה מינית וזהות מגדרית; וזהו. ואני ממש מקווה שאנחנו - - -

היו"ר מירב בן ארי:

מה הקריטריונים של ארגון להיכנס? זאת אומרת מה הוא צריך בשביל לעמוד בקול הקורא ובשביל להיכנס לבית ספר?

איריס מנדה בן יעקב:

קודם כל הוא צריך להירשם במאגר התכניות של המשרד.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי. כל מי שיש לו קשר פה עם ארגון גאה והוא לא נמצא כאן, תרשמו לו את זה בבקשה, כדי שתוכלו להעביר לו את הפרטים.

איריס מנדה בן יעקב:

אנחנו כבר יצרנו קשר והסברנו.

היו"ר מירב בן ארי:

כן, אבל יש הרבה פעמים ארגונים קטנים שאנחנו לא ממש בקשר איתם. אז חשוב לי לפחות שאם הם לא פה, שיעדכנו אותם.

אושרה לרר שייב:

אוקיי. חשוב להגיד שבשביל להיכנס למאגר - - -

היו"ר מירב בן ארי:

רק מי שמדבר שיציג שם ותפקיד.

אושרה לרר שייב:

אושרה לרר שייב, ממונה על שוויון בין המינים בחינוך. להיכנס למאגר התכניות זה ממש לא בעיה. עושים בגוגל מאגר התכניות של משרד החינוך, נכנסים ואז יש כל מיני פרטים שצריך. זה אורך 5, 10 דקות. זה לא מסובך. סליחה.

איריס מנדה בן יעקב:

אני רוצה להוסיף שבאתר שפ"י-נט יש לנו ממש את כל המסמכים ואת כל הקריטריונים לכניסה לבתי ספר. חשוב לראות אותם, לעבור עליהם ולראות. אם באמת הארגונים האחרים עונים על הקריטריונים, אנחנו בשמחה נקבל אותם בברכה. יש לנו מסלולים – אושרה דיברה על מסלולים – יש מסלול ירוק, שזה בעצם מסלול בפיקוח שלנו וזה מסלול שאומר למנהלי בתי הספר שבעצם הפעילות הולמת ומתאימה למדיניות של משרד החינוך.

יש גם מסלול כחול שכל אחד יכול להיכנס ושם זה עדיין לא בפיקוח שלנו, אבל אפשר לעבור מהמסלול הכחול למסלול הירוק, אבל מי שנכנס חייב להיות במסלולים. זאת אומרת חייב להירשם.

בל אגם:

אז בפיקוח של מי זה?

קריאה:

כרגע רק חוש"ן, נכון?

היו"ר מירב בן ארי:

רגע, שנייה, שנייה.

איריס מנדה בן יעקב:

זה לא בפיקוח של משרד החינוך. אפשר להירשם. זה עובד כמו שיטת בוקינג. זאת אומרת אם אתם נכנסים ומנהלת בית הספר רואה שהפעילות טובה, אז היא ממליצה עליה לחברים ואם יש הרבה המלצות, אפשר להגיש אלינו בקשה ואז אנחנו מגיעים ורואים את התכנית ומעריכים אותה ובאמת מוודאים שהיא בהלימה למדיניות שלנו. זה כדי שאנחנו באמת לא רוצים שייכנסו כל מיני ארגונים שדוגלים בהמרה, שזה בניגוד למדיניות שלנו וכו'. אז בעניין הזה אנחנו כן מפקחים.

היו"ר מירב בן ארי:

בסדר גמור איריס. את רוצה להוסיף עוד משהו לגבי הנושא?

איריס מנדה בן יעקב:

ואנחנו כמובן ממשיכים בעשייה השוטפת שלנו.

היו"ר מירב בן ארי:

זו, אז בואי תגידי גם על זה.

איריס מנדה בן יעקב:

אוקיי. אז מה שאני רוצה להגיד שזה כמו שאמרת בהתחלה וזה חשוב, שהעשייה נעשית כל הזמן. זאת אומרת חוש"ן ואיגי כן נכנסו עד היום ולא רק הם, לבתי הספר. אנחנו ממשיכים להכשיר את צוותי החינוך שלנו בכל מיני דרכים – יועצות חינוכיות, מנהלים, מפקחים. יש כל מיני יוזמות מקומיות גם כמו למשל בתל אביב, שם יש קבוצה שהתכנסה וקראה לעצמה גאוה ודעה קדומה. זה תלמידים להט"בים ולא להט"בים שמדברים ביניהם וחושבים יחד איך אפשר להעמיק את העשייה.

כמובן סדנאות לתלמידים או על ידי היועצות או על ידי ארגונים, וכמובן אני מאד מקווה שהתקנה הזו תוכל להרחיב את העשייה וכמה שיותר תלמידים במערכת החינוך יוכלו להיכנס.

אני רוצה להגיד עוד דבר, שאם יש פה אנשים מהחמ"ד, אז גם הנהגת החמ"ד התגיסה מאד לנושא וכל ההנהגה של חמ"ד, הרבנים של ההנהגה ישבו ואמרו אמירה בנוגע ללהט"בים, שהם חלק מהמערכת ושחייבים לדבר על חינוך למיניות. זאת אומרת שגם בכל מיני סקטורים אנחנו עובדים על הנשוא ומנסים להכניס את הנושאים, גם במקומות שיותר קשה.

איציק שמולי (המחנה הציוני):

את יכולה להגיד מילה על האתגרים והבעיות? כל מה שאתם עושים זה כמובן מבורך, אבל תני לנו איזה מיפוי מה קורה בתוך מערכת החינוך במבט רחב. מה קורה במרכז לעומת הפריפריה, בעיות ייחודיות. הנושא של הדיון זה יצירת מרחב מוגן. בסופו של דבר איפה אנחנו עומדים ביחס למטרה הזאת?

איריס מנדה בן יעקב:

תראה, פרישה של מספרים אני לא יכולה לתת. אין לי פרישה של מספרים. אין לנו דבר כזה, אבל מה שאני כן יכולה להגיד, שמן הסתם במרכז יש יותר מודעות לנושא. בפריפריה יש פחות. זאת אומרת שם יש אזורים מסוימים שהרבה יותר קשה להכניס את הנושא. ועוד פעם, זה נורא נורא תלוי אזור. יש אזורים שהמדריכות, ואני בעצם מנהלת את היחידה למיניות ומניעת פגיעה. יש לי מדריכים בכל אזור. הם אלה שמטמיעים את הנושא בקרב היועצות המפקחות על הייעוץ והמפקחות על הייעוץ בוחרות את הדרך להטמיע את הנושא.

אז יש מקומות שזה יותר קל ויש אזורים שזה גם רץ לבד. תיכף דן מתיכון בליך, אני מקווה שהוא ידבר, והוא יספר על יוזמה שלו. יש גם יוזמות מקומיות בעיקר באזור המרכז, אבל לא רק.

קריאה:

מבחינת חוש"ן הפרישה הייתה מ - - -

יהודית גידלי:

רגע, רגע.

היו"ר מירב בן ארי:

שנייה, שנייה. אתה לא מדבר עד שאני לא נותנת זכות דיבור, סליחה. אני רוצה לסיים עם חבר הכנסת שמולי ועם איריס. מבחינת הפעילות שתהיה עכשיו, היום, כשאנחנו נמצאים בתוך בתי הספר זה בעיקר במרכז הארץ והמטרה היא שבעצם באמצעות הקול הקורא זה יתפרש לכל הארץ, לכל בתי הספר?

איריס מנדה בן יעקב:

כן. העדיפות היא, ובמידה ואנחנו נעבור, נגלוש מעל למיליון וחצי, אנחנו נצטרך לתעדף והתעדוף באמת יהיה לפי מדדי טיפוח. זאת אומרת אנחנו כן נדאג שבפריפריה תהיה להם עדיפות מאשר לאזור המרכז, ויסלחו לי אזור המרכז.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי, זה חשוב מאד. אני רוצה גם לציין משהו שלא אמרתי אותו בתחילת הדיון. נושא הדיון מתעסק גם עם משרד החינוך אבל גם עם ההשכלה הגבוהה ואנחנו גם נתייחס לזה, כי פעם שעברה לא התייחסנו לזה מספיק. אז היה לי חשוב לומר וגם הזמנו לפה נציגים של האוניברסיטאות והמכללות, לכן גם הם יהיו חלק מהדיון.

ביקשת ממדריך שידבר, כשדיברת עכשיו.

איריס מנדה בן יעקב:

הוא לא מדריך, הוא מורה בתיכון בליך שהגיע להציג את היוזמה שלו.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי, אז בואו נשמע. מי זה המורה? בבקשה אדוני. רק את שמך.

דן סלייפר:

שמי דן סלייפר, אני מורה בתיכון בליך ברמת גן.

היו"ר מירב בן ארי:

של איזו כיתה?

דן סלייפר:

אני מלמד ט' עד י"ב. נמצא כאן איתי תלמיד שלי לשעבר, יובל. אני מלמד פיזיקה, אזרחות, מחנך כיתה י"ב ובאתי באמת ביוזמה שהיא יוזמה מקומית. אני רק אציג את זה. אני לא מחלק - - -

היו"ר מירב בן ארי:

שלך?

דן סלייפר:

כן, יוזמה מקומית שלי. אני אספר את הסיפור בקצרה. בסוף כל מחזור בתיכון בעצם יוצא מצב שניגש אלי תלמיד שאומר לי שהוא לא הרגיש בנוח לצאת מהארון במהלך שנות הלימודים שלו בתיכון וזה

קורה לי שנה אחרי שנה. כלומר לא פעם ראשונה שזה קורה. ואני הבנתי שאנחנו כמערכת צריכים לתת איזה שהוא מענה ממסדי, בעצם לספק את אותו מרחב בטוח שכולנו יושבים כאן ומדברים עליו. והתלבטתי מה אפשר לעשות ובעצם קיימת יוזמה כזאת בארצות הברית כבר מספר שנים – 5-6 שנים – שנקראת סייף-זון. מה שזה אומר שמורה, איש צוות, כל איש במערכת, בבית הספר עצמו, שמרגיש שהוא יודע לתת איזו שהיא תמיכה לנוער להטי"בי או לנוער מתלבט, מקבל מדבקה כזאת, תולה אותה במשרד שלו.

אגב, למורים בארצות הברית, לכל מורה יש משרד משלו. כיתה משלו. בארץ זה שונה. המורים הם אלה שנוודדים בין הכיתות ולא התלמידים, אז בארץ יש מורכבות יותר גבוהה לסיפור הזה. עובר הדרכה ובעצם יודע לשמש אוזן קשבת לתלמידים מתלבטים בתוך המערכת וזה הרעיון. אני התחלתי עם הנושא הזה בבית הספר שלי, בתיכון בליך. זה תפס תאוצה. זה עובד יפה מאד. כרגע יש לנו מדבקות של מרחב בטוח בכל חדרי היועצות של בית הספר. אנחנו מדברים על בית ספר של 2,100 תלמידים. זה בית ספר עצום.

היו"ר מירב בן ארי:

ועד שאתה התחלת לא הייתה פעילות? מה הייתה הפעילות של הקהילה הגאה בבית הספר? ביחוד כשאתה בליך, אתה מרכז הארץ.

דן סלייפר:

אז אני אגיד לך. סליחה שאני אומר וזה יישמע אולי לא מפרגן, אבל חוש"ן היו אצלנו לפני שנתיים, בית הספר לא אהב את הפעילות של חוש"ן – שנתיים שלוש. החליט לא להזמין את חוש"ן שוב ומאז אין שום דבר שנוגע לקהילה בבית הספר.

אני העליתי את זה בפני גורמים בחוש"ן, אמרתי להם חברה, יש כאן כמה נקודות שצריך פיינ-טיונינג כדי להימנע ממצבים כאלה. אבל בכל מקרה, כן, היה איזה שהוא ואקום.

רציתי להוסיף רק עוד דבר אחד קטן, מירב.

היו"ר מירב בן ארי:

כן, סליחה.

דן סלייפר:

מחר יש לי הרצאה בפני-. בוקר טוב יעל גרמן, מה שלומך?

יעל גרמן (יש עתיד):

בוקר טוב, אהלן דני. אני רק שנייה רוצה לדווח שיש לנו 140 מוזמנים בחוץ והמנכ"ל לא מאשר יותר מ-200.

קריאה:

לפה, לוועדה? לכנסת?

יעל גרמן (יש עתיד):

ליום הזה, כן. הגיעו 340. נותנים אישור ל-200 ומשאירים 140 בחוץ.

איציק שמולי (המחנה הציוני):

את רוצה שאני אכניס כמה עלי?

יעל גרמן (יש עתיד):

לא, יש להם אישורים.

היו"ר מירב בן ארי:

יש לנו אישורים, עשינו לכולם אישורים.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני מתנצלת, זה פשוט, אני - - -

היו"ר מירב בן ארי:

עשינו לכולם אישורים.

איציק שמולי (המחנה הציוני):

אני אגיד שהם באו לפגישה אצלי במשרד.

יעל גרמן (יש עתיד):

צריך לתת להם להיכנס וזהו. הם לא יכולים להישאר בחוץ.

היו"ר מירב בן ארי:

מי נמצא שם בכניסה?

יעל גרמן (יש עתיד):

שרן עכשיו הלכה לשם ואביבה שלי.

היו"ר מירב בן ארי:

גיא? בוא שנייה. שנייה רגע, בסדר? נראה מה נעשה עם הסיפור הזה של אנשים שנמצאים בחוץ, אבל אני לא יכולה לקום.

יעל גרמן (יש עתיד):

הפסקנו את דני באמצע, אז אני מתנצלת, דני.

היו"ר מירב בן ארי:

כן. טוב, בסדר דני, בוא תספר לנו את מה שהתחלת. אז זה לא הסתדר ואז לא הייתה שום פעילות?

דן סלייפר:

כן.

היו"ר מירב בן ארי:

ואז בעצם נכנסת למין ואקום כזה.

דן סלייפר:

נכון, נכון. ושוב, זה צורך שעולה מהתלמידים. התלמידים ניגשים והתלמידים פונים ומשם זה הגיע. אני יכול להגיד לך שכרגע יש לנו את אותן מדבקות של מרחב בטוח בכל חדרי היועצות של בית הספר, שזה חמש יועצות. כל מנהלי השכבות, ארבעה מנהלי השכבות, ארבעה סגני מנהלי השכבות ועוד כמה וכמה אנשי צוות. כלומר יש לי כרגע בבית הספר – שבו יש 2,100 תלמידים – 15 חדרים פלוס מינוס של מרחב בטוח, של אנשי צוות שהתלמידים יודעים שהם יכולים לגשת לדבר איתם.

בנוסף אנחנו מעבירים עכשיו שיעורי חינוך בנושא הזה, בכל הכיתות בבית הספר. אני מדבר על 60 כיתות. בנוסף המנהלת כמובן תומכת וכמובן ראשת אגף החינוך של העל יסודי בעיריית רמת גן. מחר יש לי הרצאה בפני פורום המנהלים של בתי הספר התיכוניים בעיר רמת גן והתכנית היא באמת להכניס את היוזמה הזאת לכל בתי הספר בעיר, כולל הממלכתי דתי שמגיעים לשמוע.

היו"ר מירב בן ארי:

איך העבודה שלך מול הרשות המקומית?

דן סלייפר:

אני בקשר עם אביבה מורן, שהיא יושבת ראש החינוך העל יסודי בעיר. היא תומכת. היא מקדמת. גם הייתה איזו שהיא כתבה במאקו שהיא מאד פרגנה ומאד חשבה שזה דבר שבאמת הגיע הזמן. זאת אומרת למה זה לא קרה עד עכשיו.

היו"ר מירב בן ארי:

ואיך העבודה שלך עם שפ"י?

דן סלייפר:

אז זהו, שאני בקשר עם איריס.

היו"ר מירב בן ארי:

כן.

איריס מנדה בן יעקב:

אני רוצה רגע לחדד שהיועצות של בית ספר בליך הן בקשר איתנו. זאת אומרת הן סוכנות השינוי וזה שלא נכנס גורם כמו חוש"ן או איגי או כל גורם אחר, זה לא אומר שלא נעשית פעילות בבית ספר. יש פעילות בכישורי חיים בנושא של חינוך מיני וחינוך לחיי משפחה ושם יש יועצות שהן אלה שבוחרות להעביר את הנושא לתלמידים. זאת אומרת זה לא שלא נעשה. זה לא שיש ואקום.

אני רוצה עוד לציין שבמחוז תל אביב דווקא בחרו את התכנית למיניות כיעד בתכנית העבודה שלהם לשנתיים.

היו"ר מירב בן ארי:

יפה. טוב, כל הכבוד, יוזמה מאד חשובה. אתה רוצה שנשמע גם את התלמיד שלך? מה, אתה לא זוכר שלא באים עם מסטיקים לשיעור? תגיד לנו שתי מילים על התכנית של המורה שלך ואת שמך. יובל, נכון?

דן סלייפר:

הוא פה בעניין אחר, אבל זה בסדר גמור.

היו"ר מירב בן ארי:

נשמע את הצד של התלמיד. בוועדת חינוך אנחנו מאוזנים.

דן סלייפר:

לא, אני אומר שהוא מגיע מתוך מקום אחר, למיטב הבנתי, כי הוא שוחח איתי לפני זה.

יובל סיני:

כן, ואני גם רוצה מעבר למה ש - - -

היו"ר מירב בן ארני:

יובל?

יובל סיני:

יובל סיני. אני אומר שהייתי רוצה מעבר להגיד על התכנית של דני שהיא מאד תורמת, אני רוצה להגיד גם עליה וגם על נושא אחר, אז תגידי לי אם עכשיו או אם בשלב יותר מאוחר של הדיון.

היו"ר מירב בן ארני:

שתי דקות יש לך עכשיו, זהו. לא מאוחר, לא יותר. יש פה בערך מאה איש שצריכים לדבר. זו פעם ראשונה שלך פה, נכון?

יובל סיני:

כן.

היו"ר מירב בן ארני:

אז אין זמן. שתי דקות. דבר על כל מה שאתה רוצה.

יובל סיני:

אוקיי, בסדר גמור. אז שלום לכולם. שמי יובל סיני, אני תלמיד כיתה י' בבית ספר תיכון בליך ברמת גן. בלשון כחלק מאיזו שהיא עבודה שמרכיבה את הבררות - - -

היו"ר מירב בן ארני:

באיזו כיתה אתה?

יובל סיני:

בכיתה י'. היינו צריכים לכתוב מאמר עמדה על נושא שכואב לנו במדינה, שאנחנו מרגישים שהוא שגוי ולא צודק ונושא המאמר שלי, שבו השקעתי שבועות ארוכים הוא חוסר השוויון המשוער כלפי הקהילה הלהט"בים בנושאים של הכרה, פונדקאות, אימוץ, נישואים, אמירות כלפי הקהילה וזה רק חלק מהדברים.

כילד למשפחה גאה שמכילה בתוכה שני זוגות הומוסקסואליים שקרובים אלי מאד, החלטתי שאני לא מוכן יותר לשתוק ולכן הגעתי גם לכאן, לבית המחוקקים הישראלי. אינני הומוסקסואל, אינני לוחם במאבק זה למען עצמי. אני לוחם במאבק הזה למען אותה הקהילה, למען חבריי ולמען משפחתי ובגלל החשיבות של הנושא ובגלל שמותר לנו לשאוף לצדק ולליברליזם.

האמצעי הבסיסי ביותר להנחלת ערכים צודקים, שוויוניים, הגונים וחשובים הוא חינוך. אז אם מדברים על חינוך אני רוצה להקדיש ממש מספר שניות לשר החינוך ואני רוצה לצטט כמה מחברי הכנסת שחברים במפלגתו של שר החינוך: חמור יותר ממעשי בהמות, קבוצה של סוטים, חולים, לא נורמאליים, הורסי עולם ומספר 9 ברשימתו, שאמר אני הומופוב גאה.

שר החינוך היום זה נפתלי בנט, הוא עומד בראש מפלגה שחלק מחבריה - - -

היו"ר מירב בן ארני:

כן, אבל תשמע. אני לא רוצה שתלך לדיון הזה, כי לא מתאים לי לבוא ולהשמיץ אף אחד בדיון הזה.

יובל סיני:

זה לא בכוונה כזו.

היו"ר מירב בן ארי:

לא, אני יודעת בדיוק, תאמין לי, אני חיה איתם בתוך הקואליציה הזאת. בוא תתקדם, באמת. זה לא מתאים לא בוועדת חינוך ולא מתאים לי לדיון. אין לי ספק שהרבה פה חושבים את הדברים שאתה אומר, אבל אני מבקשת ממך להתמקד בעניין, פחות להיכנס עכשיו לביטויים חשוכים והומופובים שלצערי אנחנו מכירים בלי סוף.

יובל סיני:

אוקיי, אז אני רוצה להתקדם.

היו"ר מירב בן ארי:

אנחנו בחצי הכוס המלאה. באיך לשפר את המצב. באיך למנוע את הביטויים האלה, לא איך להנציח אותם. אז תתקדם.

יובל סיני:

אני מבין, אני מתנצל. כששאלתי את ערן, חבר טוב שלי, הומוסקסואל מוצהר כבר שלוש שנים על ההרגשה שלו לשמוע בתחילת דרכו את השימוש הגורף במילה הומו כביטוי גנאי במסדרונות בית הספר ובכל מקום, הוא ענה לי – הייתי נרתע מאד בכל פעם מחדש. זה היה נותן לי תזכורות לגבי עצמי. אולי אני לא שווה מספיק. אולי אני לא נורמאלי. איך אני יכול לשתף את עובדתי אהבתי לגברים, כשאנשים משתמשים בזה כמילת גנאי? זה פשוט לא יוצא מהראש וכואב. ולי כואב בשבילו ובשביל אותם נערים רבים.

אז אותם נערים ונערות ששומעים במסדרונות בית ספרם דברים דומים לאלה, יחוש את ההרגשה הכי רחוקה ממרחב בטוח ומוגן שאנחנו מדברים עליו פה. הם ירגישו שמערכת החינוך לא יכולה לספק להם אותו. אז איך מתקנים וכיצד פועלים? שוב, אז הכל מתחיל ונגמר בחינוך.

המסר החיובי של הבנה, סובלנות ופולורליזם, צריך וראוי שיועבר בצורה יותר מורחבת על ידי משרד החינוך, זאת מתוך תפיסה תמימה שרוב גילויי ההומופוביה אינם נובעים משנאה, אלא יותר מחוסר ידע ומפחד. עד היום במהלך 10 שנות לימודי, כי תמיד בפעם הראשונה שנתקלתי בדמות גאה מוצהרת, מלבד משפחתי, הייתה המורה לפיזיקה, דני סלייפר, שאני רק אגיד מילה על התכנית. אני חושב שזה שינוי גדול מאד בכל מה שהיה עד עכשיו בתפיסה של בית הספר כלפי הקהילה הגאה. אני חושב שזה אחד הצעדים ה - - -

היו"ר מירב בן ארי:

רק שנייה, תעצור, תנשום שנייה רגע. עד שפגשת את הפעילות של המורה שלך, לא נחשפת לפעילות בתוך בית הספר?

יובל סיני:

שום דבר ואני רוצה עכשיו גם להרחיב על זה. שעד אז היו רק שמועות על מורה בבית ספר היסודי ואף אחד לא דיבר על זה ורק דיברו עליו מאחוריו. אם יגיעו מורים ומחנכים מקהילת הלהטייב שיהיו מחוץ לארון, אם תהיה הסברה נכונה וחינוך לקבלה כבר מגיל קטן בבית הספר היסודי, זה יוכל מאד מאד להשפיע בטווח הארוך. אם תלמיד בכיתה ג' יבין הוא לא יכול להשתמש במילה הומו ובמילה לסבית כביטוי גנאי, הוא לא יעשה את זה עד לשארית חייו, גם הוא וגם חבריו.

בנוסף, במהלך 10 שנות לימודי, לא נתקלתי מעולם בדמות גאה גם במהלך הלימודים. לא הוסבר לי ולא קיבלתי ידע מעולם על אותה הקהילה הגאה. לא היה ולו אזכור קטן בנושא. אם המורים יפתחו את הנושא והנושא ידובר כבר מגיל צעיר, אם בספרי הלימוד ידובר גם על משפחה אחרת, משפחה חדשה, שהיא לא רק המשפחה הרגילה וההטרו סקסואלית. אם בספרי הלימוד באזרחות, במורשת ישראל, בספרות ובהיסטוריה ובשאר המקצועות יוזכרו דמויות גאות ששינו, שהשפיעו, שאפשר ללמוד מהן, הדבר יוביל ללא ספק לשינוי התפיסה הכללית.

כמו כן, במהלך ארבע השנים בהן אני מקבל שיעורי חינוך מיני מיוחדים במסגרת בית הספר, לא היה ולו משפט אחד על אהבה חד מינית ויחסים חד מיניים. זאת אומרת שגם החינוך המיני של משרד החינוך, מחנך אותנו כאילו היחסים הנורמטיביים היחידים שקיימים הם יחסים הטרו סקסואליים.

היו"ר מירב בן ארי:

מילה אחרונה, כי הזמן נגמר כבר ממזמן, אבל לא משנה. שורה אחרונה, אין מה לעשות. יש פה עוד הרבה שצריכים לדבר היום.

יובל סיני:

אוקיי. אז המסקנה החד משמעית המתבקשת היא שמשרד החינוך מוכרח לאמץ ולהכניס לכל התכניות השנתיות המועברות לתלמידים, למורים, למחנכים וליועצות, גם תכנים נגד הומופוביה. על משרד החינוך לקחת אחריות ישירה על העברתם של תכנים אלה ולא להשאיר את הסוגיה לפתחן של הרשויות המקומיות להחליט אם ובאיזה מינון להעביר תכנים אלה בהתאם להחלטת מקבלי ההחלטות בעיר או עמדות אישיות.

רק כשזה יקרה תהיה תקווה לעתיד ורוד ויותר ולעתיד צבעוני יותר. אני קורא לכל הנוכחים כאן, הקשורים למערכת החינוך והאחרים לה, חברי וחברות הכנסת הנכבדים והגורמים במערכת – עימדו איתנים במאבק נגד ההומופוביה והמפתח למאבק החשוב הזה הוא חינוך, כמו שאמרתי קודם.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה. עכשיו אני רוצה רגש להדגיש לכולכם. כל מי שמדבר, שתי דקות. זהו. היה כאן נאום חוצב להבות של עשר דקות, אבל הוא כל כך התכוון, לא יכולתי לעצור אותו, למרות שמדי פעם נדחפתי לך. שתי דקות, חברים. זה נושא חשוב. לכולכם יש דברים חשובים לומר, אבל אני רוצה לשמוע את כולם.

אז תודה רבה על כל מה שאמרת, גם אם באתי ואמרתי לך את דעתי כאן, אמרת דברים חשובים מאוד, משמעותיים מאוד וזה מאד חשוב לנו כוועדת חינוך לשמוע מהשטח מה קורה. אז תודה שבאת והתכוונת.

חבר הכנסת שמולי, אתה רוצה להתייחס?

איציק שמולי (המחנה הציוני):

עוד מעט.

היו"ר מירב בן ארי:

אז אני רוצה בבקשה לדבר גם קצת על האוניברסיטאות והמל"ג. מי מדבר, ליאת? חשוב לציין פה גם שהשנה פתחנו עוד 23 תאים גאים בתוך האוניברסיטאות והמכללות והתאים הגאים האלה גם הם פעם ראשונה הם במימון של המדינה. גם הם היו עד עכשיו בהתנדבות או זכו לכל מיני כספים כאלה ועכשיו יש לנו באמת במכללות ובאוניברסיטאות וזה חשוב מאד.

בבקשה, ליאת.

ליאת הלבץ:

אני אדבר רק חצי דקה. ליאת הלבץ, מנהלת קשרי ממשל בהתאחדות הסטודנטים הארצית. אני אתן שתי מילים ואז אתן לשי את הזכות, מכיוון שהוא באמת עושה את המלאכה.

ההתאחדות הפעילה ביחד עם האגודה פעילות בקמפוסים, תאים גאים. שמחנו באמת לראות את ההירתמות של חברת הכנסת בן ארי לנושא הזה והצלחנו לגייס כסף ממשלתי לדבר הזה בפעם הראשונה. שמחה גדולה שהצליחה להביא לפעילות באמת נרחבת ברחבי הארץ, בקמפוסים, במכללות, באוניברסיטאות. הדבר העיקרי שראינו מתוך הדבר הזה זה את הביקוש. ברגע שאתה מתחיל ככה לעשות פעילות יותר רחבה בשטח, אתה מצליח לגלות יותר את הצרכים ולגלות באמת עד כמה הסטודנטים צמאים לפעילות בנושא הזה וכמה הקמפוסים באמת צריכים עוד התייחסות לקהילה הזו.

היו"ר מירב בן ארלי:

את יודעת כמה תאים גאים יש היום?

ליאת הלבץ:

כרגע יש 23.

היו"ר מירב בן ארלי:

סך הכל.

ליאת הלבץ:

23 קמפוסים בפרישה ארצית וזהו, ונראה לי שאני אתן לשי את הכבוד, כי הוא מכיר את זה יותר לעומק.

היו"ר מירב בן ארלי:

בבקשה שי, תציג את השם והתפקיד שלך.

שי ברמסון:

אני שי ברמסון, אני מנהל שותף באחווה הסטודנטיאליה הגאה וחבר ועד מנהל באגודת הלהט"ב. כמו שליאת אמרה וגם את אמרת, יש לנו היום פעילות ב-23 קמפוסים, כאשר חשוב לציין שיש קמפוסים שלא נכנסו אליהם, כי לא היו מספיק מלגות. כלומר יש דרישה לפעילות הזאת - - -

היו"ר מירב בן ארלי:

ספר לנו מה המשמעות בקמפוס שכן קיבל כסף.

שי ברמסון:

המשמעות לצורך העניין, בקמפוס פריפריאלי עכשיו שקיים לדוגמא במכללת ספיר, אלף יש מענה לסטודנטים הלהט"בים בקמפוס, גם לפניו שלהם, גם להקמה של קבוצה חברתית ומצד שני יש פעילות איכותית בקמפוס כלפי חוץ, כלפי כלל הסטודנטים במכללה, שעוסקת בקהילה הגאה.

היו"ר מירב בן ארלי:

בעצם הסטודנטים מקבלים מלגות ואז הם עושים פעילות?

שי ברמסון:

אז מרבית המנחים והמנחות שלנו באמת מקבלים מלגה עבור הפעילות ואז הם גם מפגישים קבוצה חברתית וגם מקיימים כנסים ואירועי גאווה בחודש הגאווה בחודש יוני והכל בזכותך.

היו"ר מירב בן ארלי:

יפה, תודה. רגע, זה אומר שבתמורה למלגה הם יעשו פעילות בחודש יוני בתוך הקמפוס - - -

שי ברמסון:

כן.

היו"ר מירב בן ארלי:

וגם באופן קבוע אפשר לבוא, להתיעץ.

שי ברמסון:

וגם יש קבוצה שנפגשת. הם מפגישים קבוצה.

היו"ר מירב בן ארי:

באופן קבוע.

שי ברמסון:

וגם יש עוד כנסים ואירועים שעושים במהלך השנה, שכלל הסטודנטים נהנים מהם.

היו"ר מירב בן ארי:

יפה מאד.

שי ברמסון:

זהו, רציתי גם לדבר על האפליה בהשכלה הגבוהה. אז יש מקרים שמגיעים אלינו תוך כדי פעילות, שהגיעו גם בשנים האחרונות, שהגיעו גם אלי. אני גם באגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל אביב, אז יצא לי גם לקבל כאלה מקרים שבעצם יש אפליות או מקרים של להט"בופוביה וגילויים שלה מצד סגל בכיר. זה הכל כזה בשקט ובחדרי חדרים שמדברים על איזה שהוא סטודנט ואז בעצם הוא יודע שכבר אין לו סיבה עכשיו לבוא ולהגיש מועמדות למסלול מורחב, לבוא ולהיכנס למסלול מצטיינים. כל מיני תלונות שפתאום, ברגע שסטודנט מגיש עבודה או סמינריון על הקהילה הגאה, פתאום מוגשת נגדו תלונה בערכאות של המוסד לגבי זיוף של טופס נוכחות או העתקת שיעורי בית; ואז פתאום, כשכתבנו כתב יחד איתו, שאנחנו נוציא את כל זה החוצה בגלל להט"בופוביה, אז התלונה נמחקת ולא יודעים כלום.

בהסכם עם הסטודנטים האלה – וכבר כמה מקרים כאלה היו – אז הכל מושתק והם לא מספרים לאף אחד כדי שהם יסיימו את הלימודים שלהם כמו שצריך. כי הערכאות האלה מאד דרקוניות, הן יכולות לבטל זכות של בן אדם ללמוד בכל מוסד להשכלה גבוהה בארץ על סמך זה. זה גם עבירה פלילית, לצורך העניין זיוף.

היו"ר מירב בן ארי:

איפה הסטודנט שמרגיש שהוא מופלה בגלל הנטייה המינית שלו יכול להתלונן?

שי ברמסון:

אז כאלה רק לאיזה שהוא נציב קבילות שיש בכל מוסד, במידה וקיים. היינו מעדיפים שכמו שיש ממונה על הטרדות מיניות בכל קמפוס, צריך שיהיה ממונה גם על נושא קהילת הלהט"ב בכל קמפוס, לאפליות כאלה.

היו"ר מירב בן ארי:

בזה נוכל לטפל.

שי ברמסון:

מעולה. תודה רבה.

היו"ר מירב בן ארי:

זו נקודה חשובה.

שי ברמסון:

נושא נוסף שיש מכללות וקמפוסים נוספים שאנחנו לא כל כך מצליחים להיכנס אליהם בגלל התנגדויות של המוסד עצמו, של הנשיאות של המוסד. למשל מקומות שבהם טוענים – לא, לא, זה פוליטי, אנחנו לא רוצים את זה. או רוב המכללה שלנו דתיים, זה לא מתאים. כל מיני כאלה תירוצים.

היו"ר מירב בן ארני:

טוב, שי, לאור העובדה שאתה מעורה, אז אני אשמח שתעביר לי קודם כל רשימה של הקמפוסים שבהם לא רק שאין פעילות, יש התנגדות. ולנושא של הטרדות מיניות, זה כבר משהו שפתרנו במסגרת אחרת, אז אפשר לבקש גם עכשיו מהמכללות.

שי ברמסון:

מעולה.

היו"ר מירב בן ארני:

בסדר גמור. תודה.

ליאת הלבץ:

מירב, אני יכולה להוסיף רק עוד מילה קטנה?

היו"ר מירב בן ארני:

כן, ליאת.

ליאת הלבץ:

אני מחזקת מאד את הדברים של שי, במיוחד באמירה הזו שיש קמפוסים שטוענים שזה פוליטי.

היו"ר מירב בן ארני:

לא, זה משהו שאנחנו יכולים לפתור גם ברמה של מכתב למוסד. זה לא קשור בכלל לעניין של פוליטיקה.

ליאת הלבץ:

זהו. בקמפוסים אפשר לעשות פעילות פוליטית והאמירה הזאת היא בעייתית בעצם ה - - -

היו"ר מירב בן ארני:

בסדר גמור.

ליאת הלבץ:

תודה.

היו"ר מירב בן ארני:

חבר הכנסת דב חנין, בבקשה.

דב חנין (הרשימה המשותפת):

תודה גברתי יושבת הראש. ברוכים וברוכות הבאים לכולכם ולכולכן. אני מתנצל על כך שהגעתי באיחור, פשוט היום הזה מתנהל במקביל בעוד כמה ועדות ויש לנו גם את יום העוני היום במקביל בכמה ועדות, אז אנחנו מנסים להתחלק בין הדיונים ובין הוועדות.

הדיון הזה הוא דיון מאד מאד חשוב ואני רוצה להתחיל בחלק החיובי והאופטימי ואחר כך לדבר על הבעיות והקשיים, ואני מדבר על הבעיות והקשיים מהזווית שלנו בכנסת.

בכנסת הקודמת הייתה לי הזכות להעביר את החוק לדעתי הכי משמעותי, שעוסק בהגנת קהילות הלהט"ב שעבר בכנסת הקודמת, וזה החוק שאוסר על אפליה מטעמי נטייה מינית וזהות מגדרית במערכת החינוך. החוק הזה הוא חוק מהפכני. אנחנו מאז עוסקים הרבה מאד במעקב אחרי ההפנמה שלו בתוך מערכת החינוך. כי העברה של חוק בכנסת היא כמובן דבר דרמטי ומשמעותי, אבל לא פחות חשוב, אחרי שמעבירים את החוק בכנסת, לגרום לכך שמערכת החינוך בכל החוליות שלה, בכל הגוונים שלה, בכל הזרמים שלה, בכל המגוון הגדול שקיים בתוכה, תפנים את החוק הזה.

אני אומר לכם שאנחנו עדיין נמצאים בעיצומו של המהלך. אנחנו כאן צריכים את עזרתכם. אתם – אני מדבר במיוחד לתלמידים שנמצאים כאן ולמורים שנמצאים כאן – אתם צריכים לדעת שככל שאנחנו מדברים במערכת החינוך, החוק עומד בצדכם. החוק עומד לצדכם. החוק מחייב איסור מוחלט על כל סוג של אפליה, כל סוג של פגיעה בשוויון גם מטעמים של נטייה מינית וגם מטעמים של זהות מגדרית. אגב, זו הפעם הראשונה שהצלחנו להכניס לחקיקה ישראלית את הזהות המגדרית כקונספט חדש ואחר.

אז פה שאלת ההפנמה היא שאלה מאד מאד משמעותית. אני רוצה להגיד שמהדיון שהיה לנו בשנה שעברה ועד היום בנושא הזה, אני מרגיש התקדמות מסוימת, אבל אנחנו גם רוצים לדעת על מה לא טוב. איפה אתם רואים שהדברים עדיין לא מספיק מתקדמים. אז גם במסגרת הדיון הזה, אני מניח שתעלו את הדברים וגם לא רק במסגרת הדיון הזה, אנחנו נשמח לקבל התייחסויות בכתב אם לכתובתה של הוועדה או לכתובתי או לכתובתם של חברי הכנסת שנמצאים כאן. אנחנו מעוניינים לדעת איפה הקשיים נמצאים ואיפה החוק עדיין לא מופנם.

העברה של חוק כזה, אמירה עקרונית כזאת של הכנסת, היא אמירה רבת משמעות לגבי מערכת החינוך והיא צריכה להדהד במערכת החינוך בכל המובנים.

מכאן לקשיים ולבעיות. את אותו מהלך שעשינו במערכת החינוך, שזה אם תרצו החלק הכי הכי קשה. אתם מעלים לנגד עיניכם את המגוון הגדול מאד שקיים בתוך מערכת החינוך ואת הקושי המאד גדול להעביר כזה חוק על כל הצורות והזרמים והעושר והפלורליזם שקיים בתוך מערכת החינוך ואת זה הצלחנו לעשות במאבק מאד מאד קשה בכנסת הקודמת.

אנחנו ניסינו לעשות וחשבנו שזה יהיה הרבה יותר קל ביחס לסטודנטים, להכניס את אותה הוראה של איסור על אפליה מטעמי נטייה מינית וזהות מגדרית, גם בחוק זכויות הסטודנט. זה היה נראה לנו דבר פשוט וקל. כשאנחנו מדברים על חוק זכויות הסטודנט אנחנו לא מדברים על זרמים באוניברסיטאות ובמכללות, שהם זרמים שמבחינת השקפת העולם המהותית שלהם, יש להם קושי עם הדבר הזה. אנחנו לא מכירים מכללות ואוניברסיטאות כאלה.

לכאורה זה היה צריך להיות החלק הקל, אבל אנחנו נתקלנו ואני אומר את זה בהרבה כעס, בהתנגדות נחרצת של הממשלה, של ועדת שרים לענייני חקיקה, לחקיקה הזאת. וזה מרגיז. זה מרגיז. זה מרגיז וזה מקומם.

ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בכל ביקור בחוץ לארץ מתהדר ביחס הליבראלי של מדינת ישראל לקהילות הלהט"ב. מצוין שהוא מתהדר בזה, אבל אנחנו רוצים שמאחורי ההתהדרות הזאת, יהיו גם עובדות. זכויות הלהט"ב זה לא איזו שהיא סחורה לייצוא שאנחנו רוצים להתגאות בה בפני העולם. זה קודם כל משהו שאנחנו מחויבים לעצמנו, אצלנו, בבית. וההתנהלות הזאת היא התנהלות מקוממת, מרגיזה ובאמת מעוררת. טוב, אני אעצור בזה כי אני לא רוצה להגיד לכם מה היא בדיוק מעוררת אצלי.

אני יכול רק להגיד לכם שאלכסנדר ינאי אמר לרעייתו, שלומציון - - -

היו"ר מירב בן ארי:

דב, רק שורה אחרונה.

דב חנין (הרשימה המשותפת):

אני מסיים. במילא אני צריך לרוץ לעוד דיון. אמר לרעייתו שלומציון כעצה ככה לחיים, הוא אמר לה אל תתייראי לא מן הפרושים ולא מן הצדוקים, אלא תתייראי רק מהצבועים. רק מהצבועים, אלא שעושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפינחס. זה מה שאמר אלכסנדר ינאי לשלומציון ואני מציע את זה

לכולנו. אנחנו כולנו יודעים לריב עם חרדים או עם כל מיני דתיים שמרניים, שהם לא מוכנים להכיר בזה. זה, חברים, החלק הקל. עזבו. איתם הוויכוח הוא ויכוח שלא נוכל באמת להתקדם ממנו, אבל הם לא קובעים. אם לצידם לא היו עומדים הצבועים – הצבועים הם הבעיה הכי גדולה. ולחשוף את הצביעות, לחשוף את הצבועים ולתקוף אותם ולבקר אותם – אני חושב שזו המשימה החשובה שאנחנו כולנו צריכים לעשות ביחד. תודה רבה.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה חבר הכנסת חנין. ניתן לחוש"ן ואחרי זה חברת הכנסת גרמן. נעשה מין פינג-פונג כזה. בבקשה, יש פה סדר.

יהלי בן עמי ויטנברג:

בוקר טוב.

היו"ר מירב בן ארי:

את לא היית כאן בהתחלה, אז כבר דיברנו על הקול הקורא, אז שתדעי.

יהלי בן עמי ויטנברג:

כן, אז דיברתם, אז מה?

יהודית גידלי:

סליחה, מי הדוברת?

היו"ר מירב בן ארי:

יהלי, ארגון חוש"ן.

יהלי בן עמי ויטנברג:

חברים, אני חייבת להגיד משהו. אני חושבת שיש מערכת יחסים מאד נכונה שהתנהלה כאן בשנה-שנתיים האחרונות, שזו מערכת יחסים נכונה בין מגזר שלישי, שצריך לבעוט, שצריך לבוא ולהגיד מה הצרכים בשטח, הפוליטיקאים, שצריכים להניע ולדחוף והמגזר הראשון שצריך לבצע ויש עוד עבודה. אני אתייחס בדקה השנייה שתהיה לי למערכת החינוך. אבל אני חייבת את הדקה הראשונה להקדיש להצלחות ולפרגון למי שעשו וקידמו בשנה האחרונה את מצבנו.

בראש ובראשונה מירב בן ארי יקירתי, אהובתי – תודה רבה.

היו"ר מירב בן ארי:

חמודה. לא, אין מחיאות כפיים בוועדה. תודה.

יהלי בן עמי ויטנברג:

לך. יש מקרים חריגים, את לא צריכה לקום.

היו"ר מירב בן ארי:

אני כבר מוגבלת.

יהלי בן עמי ויטנברג:

את יכולה לנוח. לך ולשר כחלון. חברה, תקשיבו, התקנה הזאת - - -

היו"ר מירב בן ארי:

לא תכננו את זה, כן?

יהלי בן עמי ויטנברג:

לא, לא. התקנה הזאת זה משהו באמת היסטורי.

היו"ר מירב בן ארי:

בלי הבטון, בסדר?

יהלי בן עמי ויטנברג:

עם הבטון, תתגאי, מה קרה? מותר לנו להיות שמנות בהיריון, זה טוב. בקיצור, יש פה באמת משהו היסטורי שקורה. יש פה אמירה של הממסד שאומר אנחנו מטפלים בנושא הלהט"בופובי בתוך המערכת, לא מפרגנים מהצד. תומכים בגדול, שמים על זה כסף. זה בראש סדר העדיפות. אז זה דבר ראשון.

דבר שני, משרד החינוך בדרך כלל נחבט בוועדות על ימין ועל שמאל וגם אני הייתי שותפה לזה. כמו שאמרתי, זה תפקידי במערכת, כי זה גורע מניע. אבל הפעם אני חייבת לתת תעודות הוקרה מכל הלב לחנה שדמי מנהלת שפ"י ולאיריס מנדה בן יעקב, המנוע לדבר הזה. זה חמש שנים שלא קרה כלום עם התקנה ובליויי מאד מאד צמוד, אני יודעת מה זה דרש. היא יכלה לבחור גם לא לעשות. אז תודה גדולה גם על השולחן העגול וגם על התקנה. זה נהדר, באמת.

עוד בשורה שהיא מאד מאד גדולה ולא נמצאת פה, שהיא קשורה למינהל עובדי ועובדות הוראה, שכל פעם אנחנו אומרים שצריך להכניס לסילבוס נושאים שקשורים לנטייה מינית, זהות, מגדר. לא הגיוני שמורה לא יידע מה זה טרנס, בי וכו'. אז חבר'ס, באוגוסט הקרוב, ככל הנראה, מינהל עובדי הוראה הולך לחייב את כל המכללות ואת כל החוגים האקדמאים להכשרת מורים, יועצים, כל הנושא של תחום החינוך.

היו"ר מירב בן ארי:

נהדר.

יהלי בן עמי ויטנברג:

להכניס לסילבוס התייחסות של נטייה מינית וזהות מגדר. היום יש לי את האישור מוורד גורפינקל-שמיר, לומר את זה. אז אני חושבת שזה הישג באמת היסטורי. אז על הדברים האלה אני חייבת גם להגיד כל הכבוד.

היו"ר מירב בן ארי:

רגע, אני יכולה רק להשחיל מילה?

יהלי בן עמי ויטנברג:

את יכולה לנסות, נו.

היו"ר מירב בן ארי:

אני רוצה להגיד לכם כל הכבוד, כי בסוף אפשר להעביר כסף ואפשר אתם יודעים, באמת לעשות את הצעד ההיסטורי הזה שהתחיל לפני כמה שנים ובאמת הסתיים עכשיו, אבל אם אין שותף מהצד, שיכול להכיל וגם לצאת לבתי הספר ולהעביר את הבשורה, אז את יודעת, יכולים לתת את הכסף ובסוף אין למי. אז חשוב לומר גם לכם ואני גם רוצה להגיד באופן אישי, כי הייתי גם השופטת בפרס יושב ראש הכנסת ואל תדאגי, עיסאווי זה חבר. אני ועיסאווי בחרנו גם בארגון חוש"ן לקבל את פרס יושב ראש הכנסת. אז מגיע לכם. זכיתם בו לא מזמן ובצדק רב. אז גם מילה טובה לכם.

יהלי בן עמי ויטנברג:

תודה רבה. אגב, התקנה היא גם למורים וגם ליסודי וגם ל - - -

היו"ר מירב בן ארי:

וגם לגנים?

יהלי בן עמי ויטנברג:

הכל, כולם. זה החזר מלא, באמת מיליון וחצי שנותן הזה, זה לא ברור מאליו, חברה.

יעל גרמן (יש עתיד):

מיליון וחצי. בלתי רגיל.

יהלי בן עמי ויטנברג:

כל הכבוד. אז זה אחד. שניים, מה עוד יש לעשות? אז אני חילקתי פה רק שתראו, דוגמא מספר כימיה שרוצה להסביר לכיתה י"א מה זה חלקיקים שלא מתחברים. אז יש פה תמונה של חתן וחתן, הם אמורים להגיד שזה לא מתחבר, כלה וכלה לא מתחבר וכלה וחתן להקיף בעיגול – מתחבר.

מיכאל זאידל:

אבל זה בי סקסואליות, אז הם ממשיכים ב-בי סקסואליות.

יהלי בן עמי ויטנברג:

בסדר, כן, ואפשר לומר וליפייף ואולי זו תהיה התשובה של המפקחת, כי מרכז ניר כץ שלח ביקורת למפקחת על הכימיה ועדיין לא קיבלנו התייחסות. אולי היא תגיד בי סקסואלי. לא נראה לי אבל. אז זו רק דוגמא, באמת. לא חסרים גם ייצוגים. אין מספיק ייצוגים של נשים בתחום מגדר. אתם יודעים מגדר ונטייה מינית זה בא ביחד. אפשר להכניס דוגמאות משמעותיות למערכת החינוך.

תסכים איתי אושרה, יש מספיק פמיניסטיות, נשים נהדרות שעשו את התהליכים ויש מספיק גברים נפלאים שלא בדיוק לפי התפיסה המגדרית המקובלת, שעושים דברים נפלאים. צריך להנכיח את זה. די להכניס את זה לכל דבר. לעודד כתיבת עבודות באזרחות, להכניס לספרות, להכניס לקטעי קריאה, לספר על פוליטיקאיות, על מדינאיות. לעשות את העבודה כמו שצריך, כי אנחנו באמת מאמינות שזהו. זה השלב הבא.

חוש"ן כמגזר שלישי שעומד עכשיו מהצד, בא ומאתגר את המערכת ואומר קדימה, שזה יהיה באמת נן-אישיו.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה. אתה רוצה להוסיף עוד משהו? דובר חוש"ן.

מיכאל זאידל:

אני רק רציתי להגיד משפט אחד. נשאל חבר הכנסת שמולי איך אנחנו פועלים. אני מיקי, דובר חוש"ן. אז שנה שעברה פעלו ממצפה רמון שבדרום עד תל חי שבצפון ועד גננים וגננות שהכשרנו בתל אביב, הרצלייה, מודיעין וחולון והיד עוד נטויה ורק תנו לנו עבודה.

היו"ר מירב בן ארי:

כל הכבוד. תודה רבה. בבקשה גברתי, חברת הכנסת גרמן, יושבת ראש שדולת הלהט"ב, המשותפת איתי.

יעל גרמן (יש עתיד):

אנחנו כאן שלוש יושבות ראש שדולה לפחות, וישנן עוד, מרב מיכאלי ושרן השכל. קודם כל אני רוצה לברך. בעיני זה יום משגע והראייה שעומדים בחוץ ומנסים להיכנס. אני חייבת לומר ולהרגיע – כולם עכשיו נכנסו, אבל כמובן שלא כולם ייכנסו לכל האירועים, כי ברגע שהחדר מלא, אז החדר מלא.

תראו, האמת היא שאנחנו מציינות בשדולה שלנו את השנה השנייה, אבל אני באה מוועדת חוץ וביטחון, ששם היה עוזי אבן, שסיפר לנו שבשנת 1993 הוא עשה את המהפכה הראשונה, כאשר הוא בא ואמר שאותו כהומוסקסואל דחו בצבא. הוא דיבר אז עם רבין שהיה אז ראש הממשלה ועם איתן הבר, שהיה עוזרו, והם ביחד ניסחו את הקוד ואת התקנון שמאפשר שילוב של הומוסקסואלים בצבא.

זאת אומרת מה שאני רוצה לומר, אנחנו נמצאים במהלכה של מהפכה שהתחילה לפני 24 שנים. אין לי ספק ויהלי תיארה כאן באמת את הרגע המאד מאד מרגש של התקנה, שסוף סוף יצאה לדרך ואת המיליון וחצי שקלים, אבל אין לי ספק שבמהלך היום אנחנו גם נשמע הרבה מאד פגמים ובעיות ודאגות. לדעתי יש לנו עדיין הרבה יותר בעיות והרבה יותר תסכולים והרבה יותר צער וכעס מאשר רגעי נחת, אבל אני רוצה לשדר פה אופטימיות ולבוא ולומר שלמרות שהחוקים שאנחנו נעלה מחר קרוב לוודאי שלא יתקבלו וזה תסכול נורא, ולמרות שאנחנו עדיין מוצאים יותר ביטויים הומופובים גם בצבא, גם בכדורגל, גם בבתי הספר. למרות זאת אנחנו עשינו צעד גדול ומדינת ישראל היא אחת מהמדינות המתקדמות. אפילו בארצות הברית פיגרו אחרינו.

אז לכם, לבני הנוער שנמצאים כאן, אני רוצה למסור מסר של תקווה, ששינוי עושים לאט לאט לא בבת אחת, ושינוי עושים עם המון תקווה בלב - - -

דב חנין (הרשימה המשותפת):

מי שרוצה ללכת רחוק, צריך להיות מוכן גם ללכת לאט.

יעל גרמן (יש עתיד):

נכון.

היו"ר מירב בן ארלי:

היום יש לך הרבה משפטים.

יעל גרמן (יש עתיד):

תמיד יש לו. מה זה, דב?

היו"ר מירב בן ארלי:

גם עניין הפרושים והצדוקים.

יעל גרמן (יש עתיד):

דב לא נמצא בשדולה, אבל הוא בשדולה.

היו"ר מירב בן ארלי:

תמיד.

יעל גרמן (יש עתיד):

הוא מלווה אותנו לאורך כל השנים יותר מאשר אנחנו.

היו"ר מירב בן ארלי:

נכון.

יעל גרמן (יש עתיד):

הוא נמצא כאן עם הקהילה. אני רוצה לומר שאת כל השינויים שאנחנו רצים לעשות ואנחנו נציב לעצמנו יעדים ונציב לעצמנו רף מאוד מאוד גבוה, אנחנו נעשה אותם. ואני בטוחה שגם נצליח, כי יש כאן כוח אדיר. הכוח שלכם מצד אחד, הכוח שלנו בבית המחוקקים, גם בקואליציה ואין לי ספק שעם נחישות ובאמת עם אמונה ויעד וחזון, אנחנו נצליח להביא לכך שבסופו של דבר, אולי בעוד חמש שנים, אולי בעוד עשר שנים, לקהילה יהיו זכויות שוות.

היו"ר מירב בן ארי:

אמן. חברת הכנסת מיכל רוזין.

יהלי בן עמי ויטנברג:

יעל, באמת היום הזה הוא בזכותך, שנה שנייה וכל הכבוד. את ברשות השדולה. הערצה. כי באמת, בלעדכם, בלי הדבקות ולא משנה מה היה ומאיזו שהיא דרך, לא עזבתם. יש שהצטרפו ויצאו. שלושתכן – גם מרב כמובן – נאמנות ותומכות לאורך כל הדרך במה שאפשר. מלווה. ושרן שהצטרפה בשנה האחרונה. תודה רבה. זה נותן המון המון כוח.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה. חברת הכנסת מיכל רוזין, בבקשה.

מיכל רוזין (מרצ):

כן, לפעמים זה עובד לטובה. בוקר טוב ואני באמת נרגשת ותודה לחברותי ולדב על שיתוף הפעולה. אני רוצה להגיד קודם כל הרמת להנחתה עם עוזי אבן, אחרת התכוונתי להתחיל במשהו אחר, אבל אני גאה לבוא מבית פוליטי, הבית של שולמית אלונגי, ששינתה את המדינה הזאת בעניין הלהט"ב, אין בכלל ספק ומבית פוליטי שהצמיח שני חברי כנסת גאים ומה שנקרא הלכו בגאווה עם מי שהם והגיעו ולכנסת ואני מאד גאה להיות חלק מהבית הזה, שתמיד מקדם את נושא זכויות הלהט"ב.

אני רוצה להגיד קלישאה, אפרופו קלישאות. אתם יודעים, קלישאה הופכת לקלישאה כנראה כי היא נכונה ואומרים אותה כל כך הרבה פעמים, אז היא הופכת לקלישאה. הכל מתחיל בחינוך ואני יודעת שזה נשמע כמו קלישאה, אבל אני עוברת פה בוועדות השונות ובסוף כל מה שאני חושבת – צריך לתקן פה וצריך לתקן פה ואפשר פה – בסוף הכל מתחיל בחינוך.

כששואלים אותנו מה הטעם שאתן עושות ימי גאווה שהממשלה מפילה לכם את החוקים ואיך אתם מקדמות דרך זה משהו. אני מאד מאמינה במודעות ומאד מאמינה בלהביא את קהילת הלהט"ב לכנסת ולהביא את הנושאים הבערים של הקהילה לכנסת. לדון בכל הוועדות, לקיים אירוע מרכזי, לדבר על זה במליאה.

זה נראה לדור הצעיר היום אולי דברים שהם מובנים מאליהם וכבר בוער בהם להשיג הישגים גדולים יותר ואני בעד וגם אנחנו מתוסכלות כל שנה מהצעות שנופלות והיינו רוצות לראות יותר הישגים; אבל באמת אני מסתכלת 20 שנה אחורה, לתחילת דרכי הפוליטית כעוזרת פרלמנטאית עם יעל דיין, שיזמה את יום הגאווה הראשון בכנסת ועברתי איתה את כל התלאות בדבר הזה, ואני אומרת לכם, תמיד צריך להסתכל על חצי הכוס המלאה, להסתכל קדימה, שני צעדים קדימה. יש גם צעדים אחורה, אבל כל הזמן להסתכל.

ותודה לך שנתת את החלק המלאה והנכון. הכל מתחיל בחינוך. בסופו של דבר, אם נעשה חינוך מהגיל הקטן, אם צוותי ההוראה, צוותי החינוך יהיו מודעים, ידעו להתייחס לזה שילד אחד קורא לשני הומו, שיש בריונות כלפי קהילת הלהט"ב, שיראו את הדברים האלה, רק לראות ולא כמו שאומרים לי עד היום, חברה צעירים, הם פשוט מסתובבים. המורים, המורות, פשוט מסתובבות הצידה, הן כאילו לא שומעות, הן כאילו לא רואות. הן לא יודעות איך להתמודד. הן צריכות כלים.

העולם לא מתחלק לרעים וטובים. חלק מהרוע הוא מבורות. הוא מחוסר ידע וצריך לתת כלים וצריך לתת ידע. ואני חושבת באמת שהרבה מאד מהדברים שעכשיו מתקיימים בדיונים – עכשיו הייתי בוועדת הפנים על יחס המשטרה ויחס הצבא, וכל אחד מהדברים היו נפתרים בחינוך. אם כל אחד מאותם שוטרים, מפקדים, אנשי רפואה, אנשי רווחה – יקבלו את החינוך הזה, יקבלו והכל מתחיל במערכת חינוך

ואנחנו נמשיך להתעקש שהם יקבלו את זה גם בהכשרה המקצועית שלהם, כי כל רופא צריך לראות את הקהילה. כל עובד סוציאלי, כל שוטר, כל נותן שירות, צריך לראות. ברגע שאתה רואה, אתה מתייחס אחרת.

תודה לכם. אני מתנצלת על מרוץ השליחים שאנחנו רצים. כל הכבוד.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה לחברת הכנסת רוזין. אני רוצה להעביר את רשות הדיבור למנדי מיכאלי, מנכ"לית איגי. בבקשה מנדי, את כבר ותיקה פה, קצר ולעניין.

מנדי מיכאלי:

אני בזמנים. תודה רבה מירב. גם אני רוצה לפתוח קודם כל בלהודות לך וליושבות בחדר על עבודה בהתמדה בלתי נלאית לאורך השנים האחרונות וזה מאד מאד מורגש מהצד שלנו, אני יכולה להגיד וזה מאד מאד מוערך.

הייתי רוצה גם להתחיל ממקום אופטימי. יושב לידי מקס, שהיום עושה שירות לאומי באיגי. עד לפני שנה הוא היה בתיכון בקריית אונו ורצינו לשם שינוי – יש כאן בנייר העמדה וגם כאן את המחקר אקלים האחרון של איגי משנת הלימודים האחרונה. מסקנות לא יותר טובות ממחקר האקלים הבית ספרי מלפני ארבע שנים. יש מקומות שבהם המצב הולך ומתדרדר. יש יותר להט"בופוביה בבתי הספר, פחות מרחב בטוח, יותר תלמידים שמדווחים על מורים ומורות שגם כן מעירים הערות להט"בופוביות ולא תורמים לסיטואציה.

ההערכה שלנו היא שזה קשור לזה שיותר בני נוער יוצאים מהארון במרחב הבית ספרי, אז הם גם סופגים יותר אש, אבל רצינו לפני עוד חצי דקה שאני אקח בשביל כמה בקשות לדברים שאפשר לעשות קדימה, לתת למקס את רשות הדיבור ולתת לו לשם שינוי הזדמנות לתת דוגמא חיובית לבית ספר שיודע לקבל יציאה מהארון ולעשות ממש עבודה בשטח בשביל לייצר מרחב בטוח. אז זה יכול לקרות והנה דוגמא חיה.

היו"ר מירב בן ארי:

בבקשה, מקס.

מקס עילם:

היי.

היו"ר מירב בן ארי:

מקס, מה שם המשפחה שלך?

מקס עילם:

מקס עילם.

היו"ר מירב בן ארי:

ואתה בשירות לאומי?

מקס עילם:

ואני בשירות לאומי באיגי. אני בן 19, בשירות לאומי באיגי. אני במקור הגעתי מתיכון ממלכתי שמאד לא הסתדרתי בו. לתיכון הממלכתי שלי אני בקושי הגעתי, כי הרגשתי במצב נפשי כל כך לא טוב, שלא יכולתי להגיע, לא יכולתי לאפשר את זה לעצמי. באיזה שהוא שלב, כדי כן ללמוד וכן להצליח להתמודד עם זה, עברתי לבית ספר דמוקרטי ובבית הספר הדמוקרטי הכל היה שונה.

היו"ר מירב בן ארי:

איפה בארץ הוא נמצא?

מקס עילם:

דמוקרטי קריית אונו. יש הרבה, אבל יש גם בקריית אונו.

היו"ר מירב בן ארי:

כן, בגלל זה שאלתי.

מקס עילם:

וכשעברתי לבית הספר הדמוקרטי בקריית אונו הייתה לי חונכת אישית, מורה שמלווה אותי אישית, שישר נתנה לי לדבר איתה. שאלה אותי איך אני רוצה שהיא תפנה אלי. ישר, כל מורה שלא פנה אלי נכון, היא שאלה אותי מורים פונים אלי נכון ואיזה לא. כל מורה שלא פנה אלי נכון היא דיברה איתו.

העליתי בפרלמנט בית הספר – כי בבית ספר דמוקרטי מחליטים דברים בפרלמנט בית הספר – העליתי בפרלמנט בית הספר הצעה לשירותים לא ממוגדרים. ההצעה הזאת לא עברה, אבל מה שהיה חשוב בעיני זה הדיבור על זה. זה העבודה שבית הספר היה מוכן לדבר על זה. זה העובדה שכשהיו מפגשים של התיכון, אז היו מדברים על זה ולא סתם בקריית אונו היו שנה שעברה חמישה בני נוער טרנסים מחוץ לארון. חמישתם היו בתיכון הדמוקרטי, שמונה 45 ילדים.

אני חושב שזה מדהים ואני מת על חינוך דמוקרטי ואני חושב שהוא יופי של חינוך וחינוך מדהים, אבל אני גם חושב שזה לא הוגן. אני חושב שזה לא הוגן שבגלל שאני עברתי ובגלל שאני הייתי בבית ספר פרטי, אני יכולתי לקבל יחס שהולם אותי ויחס שמתאים לי וילדים אחרים לא יכולים לעשות את זה. בבית ספר רגיל כאילו זו בכלל לא הייתה אפשרות. המחנכת שלי ניסתה לשכנע אותי שאני לא באמת נמשך לבנות. כאילו, במידה הזאת. זה כאילו לא היה דבר שיכול לקרות.

אני, כשאני אהיה גדול אני רוצה לעסוק בחינוך. אני רוצה - - -

היו"ר מירב בן ארי:

תגיד, מה אתה עושה היום בשירות הלאומי שלך?

מקס עילם:

אני מרכז מפעלים. זאת אומרת אני אחראי על לוגיסטיקה של הרבה מאד דברים בארגון ואני עוזר בפיתוח תוכן טרנסים ואני מלווה את האג'נדה, את קבוצת המנהיגות של איגי.

היו"ר מירב בן ארי:

כל הכבוד.

מיכאל זאידל:

כל יכול.

היו"ר מירב בן ארי:

תמשיך ותצליח. אני רוצה לתת גם לבל כנציגה פעילה פה בוועדות של איגי.

בל אגם:

אני ממש לא אגנוב הרבה מהזמן כי מנדי תמשיך אותי.

היו"ר מירב בן ארי:

מנדי תסכם. בל אגם, איגי.

יהלי בן עמי ויטנברג:

מירב, נציג הבי פאן פולי גם, אם אפשר.

היו"ר מירב בן ארי:

אין בעיה. רשום?

יהלי בן עמי ויטנברג:

רשום.

היו"ר מירב בן ארי:

על הכיפאק.

בל אגם:

אני לא אחפור יותר מדי, כי אני חושבת שאם יש את הדבר הכי חשוב שקורה כאן היום בוועדה הזאת, זה שנקשיב דווקא פחות לנו הגדולים והמנוסים ופחות אפילו לחברי הכנסת, נקשיב לנוער ולילדים שנמצאים כאן, כי הם היום חווים בעצם את מה שאנחנו צריכים לטפל בו.

אני גם רוצה אגב, כמו כולם, לברך על היום הזה וגם לברך אותך אישית, מירב. גם אני כבן אדם אישי רוצה לברך אותך על שנה נפלאה שהיית שם בשבילי ובשביל הקהילה שלי וכל טלפון או צלצול שנתתי לך או תקציב או משהו, או נערות במצוקה, או שנערה נזרקה עכשיו מהבית, בין אם לקחת אותה או בנות שנמצאות באיזו שהיא מצוקה נפשית או כל דבר, תמיד צלצלתי אלייך וקיבלתי ישר כל מה שאני צריכה, בכל עזרה ואני באמת מודה לך על שנה שהתקרבת לקהילה שלי בצורה כל כך חזקה. אני כל כך מעריכה אותך. אני כל כך שמחה שככה התחברת לקהילה שלנו בדרך והשנה הזאת הצלת הרבה נפשות ואני עדה לזה. היית שם בשבילי גם בשעות לילה מאוחרות ורגעים קשים ונתת מענה עד הסוף ותודה רבה לך על זה, באמת. זה דבר שחשוב לי להגיד לך.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה בל.

בל אגם:

מעבר לזה, כמובן אנחנו בארגון איגי מממשיכים ללוות ולטפל גם בנוער להט"ב וגם בנוער טרנסי. אנחנו בעצם הבית של המון נערים ונערות שנמצאים במצוקה נפשית, אלימות בבתי ספר, אלימות במשפחה. חוסר הבנה לפעמים של מערכת החינוך כלפי הקהילה והנערים שלנו. ויש איזה שהוא מקום, לא רק איגי, גם עוד ארגונים אחרים, אבל אני מדברת כרגע על ארגון איגי, שנותן לילדים האלה כמו פינה חמה, חברה, התפתחות אישית, קבלה עצמית. לפגוש אנשים שדומים לך.

יש לנו כל כך הרבה פרויקטים בשביל כל כך הרבה נערים ונערות אצלנו בארגון, שנקווה שבאמת בשנה הקרובה הזאת נצליח להגדיל גם את התקציב שלנו ונוכל לתת ייעוד תקציבי לנוער להט"ב בתוך הארגון שלנו ולתת להם תקווה וכוח להמשיך הלאה.

אני גם רוצה להגיד לכל הנערים והנערות שנמצאים כאן מסביב ואני רואה גם הרבה פנים חדשות שפשוט אתם צריכים לזכור וכמו תמיד אני תמיד חופרת ואומרת את זה, שאתם לא האנשים החלשים בחברה ואל תתנו לאף אחד להגיד לכם את זה שאתם האנשים החלשים בחברה. אתם לא חלשים. בן אדם שחלש לא בוחר באמת שלו ואתם בחרתם באמת שלכם. 90% מהאנשים בעולם חיים במסכות ואתם חיים באמת אחת גדולה ומגיע לכם כפיים על זה.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה. מנדי, מילה אחת לסיום. בל אדם, תודה.

מנדי מיכאלי:

כן, אני רוצה לחזק את בל ולהוריד את זה לפרקטיקה. אני חושבת שיש דברים שצריכים עוד לקרות גם במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי פורמאלית. זה שהתחילה עבודה, יש שולחן עגול של שפ"י, יש דברים שמתחילים להתגלגל ואני חושבת שבאופן טבעי זה מציף הרבה מאד מורכבויות ומאיר אור על דברים שהם עדיין מאד מאד בעייתיים במערכת החינוך. למרות שיש התקדמות זה מאד מאד בולט ואנחנו עדיין צריכים. כאילו בא לי והכנו פה בנייר העמדה טבלאות על טבלאות של ועדות החינוך הקודמות, המסקנות, ההמלצות שעלו למשרד החינוך ומה שקרה ובעיקר מה שלא קרה. אין שום המלצה שעברה למשרד חוץ מהתקנה, שכתבנו את זה לפני שלושה ימים. אז אתמול זה יצא לפועל.

היו"ר מירב בן ארי:

לא, גם היה משהו לפני שהגעת שגם חשוב להגיד. כי ראיתי את הסיכום של הוועדה הקודמת, כי הוועדה הקודמת אגב פנתה למכללות להכשרת מורים באוניברסיטאות וזה נגיד כן ייכנס עכשיו. יהלי גם ציינה את זה. אז חשוב לומר שיש דברים מהמסקנות, חוץ מהתקנה של החינוך וזה גם לגבי האוניברסיטאות.

מנדי מיכאלי:

מעולה. מצוין. אז בקשה ראשונה זה שבסיכום של ההמלצות אנחנו נמליץ שכל ההמלצות שכבר המלצנו בשלוש השנים האחרונות יבוצעו. זה יהיה נפלא.

במערכת החינוך הפורמאלית – זה דובר כאן – אנחנו צריכים עדיין המון הכשרות. המורים לא יודעים איך לגשת לזה וגם בני הנוער צריכים לשמוע חינוך שהוא מגדרי, שהוא יותר פתוח, שמדבר על זהויות שונות ומגוונות.

במערכת החינוך הבלתי פורמאלית יש אותנו, ארגון הנוער הגאה, שעובד בכל הארץ. אני רוצה לחזק את בל ועוד לקחת את זה צעד קדימה. יש כאן סיטואציה. אנחנו בתוך תקנת ארגוני הנוער. היינו במשבר תקציבי בסוף שנה שעברה ואת מירב היית שחקנית מרכזית בזה שהמשבר הזה נפתר וזה רק נותן לנו זרקור על זה שאנחנו פשוט לא מסתדרות. אין לנו מספיק משאבים לכמות הפעילות שאנחנו עושות ואנחנו לא בדיוק דומים לשאר ארגוני הנוער. יש לנו עובדות סוציאליות במשרות מלאות. יש לנו מדריכים שעוברים הכשרה פי ארבעה יותר זמן מכל ארגון נוער אחר. אנחנו עושים פעילות שהיא ייחודית, כי צריך כאן מענה שהוא ייחודי.

מהמקום הזה היינו רוצים לבקש ושר החינוך דיבר בדצמבר במליאה, כשהוא ענה לשאלתה ואמר שיש בחינה של תקנה חדשה שמיועדת לחינוך של נוער להטי"ב. אז זה משהו שמאד היינו מבקשות להמליץ שזה יטופל ויתקדם. אם אפשר גם לגבות בתאריכי ביצוע, זה בכלל יהיה נפלא. וזהו. נמשיך להתקדם ביחד.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי, תודה רבה, מנדי. אני רוצה לשמוע את-. אתה חייב להגיד לי - - -

שני פרוכטמן:

שני.

היו"ר מירב בן ארי:

שני, נכון. פשוט זה שם מאד מורכב.

שני פרוכטמן:

אמא שלי העניקה לי אותו.

היו"ר מירב בן ארי:

לא, הארגון שלך, לא השם שלך.

שני פרוכטמן:

אה, הארגון שלי – הפורום הבי פאן פולי.

היו"ר מירב בן ארי:

זה. פה הייתה הבעיה שלי, לא עם שני.

שני פרוכטמן:

בסדר גמור. חשבתי שגם עם שני יעשו לי בעיות בחיים.

היו"ר מירב בן ארי:

לא, לא. שני זה שם נהדר.

שני פרוכטמן:

אפילו לא בחרתי אותו לעצמי. אני שני, אני בן 23. אני חבר הפורום הבי פאן פולי – ביסקסואלי, פולי סקסואלי, פאן סקסואלי וחבר בתנועת דרוך ישראל.

היו"ר מירב בן ארי:

תנועה נהדר.

שני פרוכטמן:

תודה רבה. אני גר בבאר שבע, אני מחנך שם בבית ספר יסודי, מדריך. עכשיו אני בלב ליבו של מערך מגדר לשכבה ו'. שיעור ראשון היה על ההבדלים בין מין ומגדר. המשכנו למשפחות גאות עם שני הורים ממגדרים שונים או יותר משני הורים ואני ביסקסואל. הייתי כזה הרבה מאד שנים ואני עדיין. גדלתי במושבה שבה להיות ביסקסואל היה כמו להיות הומו. זה ממש בסדר, זה פשוט לא קיים. כולם ממש מקבלים את כולם, זה פשוט לא קיים וביסקסואליות באופן ספציפי פשוט לא קיימת. זאת זהות שנתפסת בחברה כלא לגיטימית, לא רלבנטית, לא אמיתית.

פגשתי פעם אישה שניגשה אלי ואמרה – אתה ביסקסואל, זה אמיתי? אני אומרת שאני כזאת כבר שנים ואף אחד לא מאמין לי.

אבל באתי לדבר על נוער ביסקסואלי, כי כחשבתי על מה אני רוצה להגיד לוועדה, חשבתי על שני הילד. חשבתי על כל הילדים כמוני שנמצאים בשאלות דומות, שלא יקבלו את התשובות שלהם בשום מקום, כי הזהות שלהם בלתי נראית. אני מתרגש, סליחה.

מחקרים מוכיחים שנערים ונערות ביסקסואלים מרגישים חסרי תקווה. הרבה העידו על עצמם שהם לא מסוגלים לעשות יותר דברים מסוימים, כמו נגיד ללכת לבית הספר הממלכתי שלהם יותר. נוער ביסקסואלי הוא נוער אובדני יותר. נערים ונערות ביסקסואלים הם פי ארבעה בשיעור ההתאבדויות, זה נתון מטורף. הם נוטים. סליחה. אני מתרגש, מה אני אעשה? להתמכר לחומרים ממכרים בשכיחות של יותר מפי שניים מנוער הטרוסקסואלי. הם נמצאים בארון יותר, כי בשום שלב לא אמרו להם שהזהות שלהם פשוט אמיתית.

וזה הכל מתחיל בחינוך. אם כשמדברים בבית הספר על הקהילה ידברו על הקהילה ההומו-לסבית או על הקהילה הלהט"בית, על כמה מקום יתנו לנער/נערה ביסקסואלים, לזה שהם נמשכים ליותר ממגדר אחד, לזה שהם - - -, זה ממש נשמע מעט, התקציב. זה רק להעביר עוד שיעור, זה רק להעביר עוד שיעור. זה רק להעביר עוד הכשרה. זה ישנה באמת חיים של ילדים שיושבים עכשיו בבית ומפחדים להגיד מי הם, לעצמם ולהורים שלהם ולמורים ולמורות שלהם.

זה תלוי באיך יגיבו היועצות בבית הספר, כשתלמיד תצא מולן מהארון ויגידו לה אז אולי את רק חושבת על בנות שהן נחמדות, רק מעריצה אותן, אבל את בעצם נמשכת לבנים?

כתבנו כל מיני המלצות על להגביר את תשומת הלב הממסדית לסוגים של בריונות על רקע זהות מגדרית ומינית.

היו"ר מירב בן ארי:

שני, בוא נעשה את זה קצת יותר פרקטי, כי יש לנו ממש דקה. מול מי אתה עובד מבחינת משרד החינוך?

שני פרוכטמן:

במשרד החינוך אני מדריך בבית ספר יסודי, אבל זה אני כאדם פרטי. הפורום הבי פאן פולי הוא חלק מהאגודה הארצית של האגודה למען הלהט"ב ואנחנו פועלים בתוכה.

נושא המצעד או אירועי הגאווה השנה הם הקהילה הביסקסואלית ועל כן מצאנו לנכון להגיע לכמה שיותר ועדות ולדבר פעם ראשונה את עצמנו. זהו. לעודד ולעדכן תכנים של חינוך מיני ומגדרי, שידבר גם על זהות מולטי סקסואלית, לחקור. אנחנו צריכים עוד מחקר. אנחנו צריכים להבין איפה הילדים האלה נמצאים ומה קורה איתם. לדאוג שכל אנשי החינוך בחינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי, היועצות, ידענו שזאת זהות אמיתית. אני נמשך לשני מגדרים ויותר וזה בסדר לגמרי. אני לא צריך להרגיש אשם על זה או לא טוב וגם החניכים שלי.

לשים לב לבריונות ספציפית על רקע ביסקסואלי ועל מה זה עושה לילדים. להוציא חוזר מנכ"ל על הנוער הביסקסואלי ולהגיד מתוך המחקרים מה המצוקות שלהם. והכי פשוט, להשתמש בשפה מכילה.

אני לא חלק מהקהילה ההומו לסבית בהכרח. אני חלק מהקהילה הלהט"בית וה-ב' זה לא בני ברית, זה ביסקסואלים.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה שני, תודה רבה. בבקשה, פלג ממעברים. נו, אלישע הצליח להיכנס?

פלג בר-לב:

אלישע לא כאן.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי. חשבתי שהוא בכניסה.

פלג בר-לב:

שמי פלג מארגון מעברים.

היו"ר מירב בן ארי:

מה שם המשפחה שלך?

פלג בר-לב:

שלך. פלג בר לב מארגון בעברים בתפקיד של מדריכת נוער כרגע.

היו"ר מירב בן ארי:

אוקיי. אז לפנות אלייך בנקבה?

פלב בר-לב:

כן.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה.

פלב בר-לב:

קודם כל אני רוצה להודות על כל העבודה המדהימה שנעשית פה בכנסת לטובת הקהילה, כמו מה שדב חנין דיבר עליו, החוק למניעת אפליה על רקע זהות מגדרית. הבעיה היא שהרבה פעמים בפועל הדברים האלה לא מיושמים. אחת הדוגמאות העיקריות זה ההפרדה המגדרית בבתי הספר בנושאים של שירותים ומלתחות, שיעורי ספורט, קוד לבוש, לינה בטיולים. יש לנו פה נייר עמדה בנושא וגם נשמח לחלק אותו אחר כך למי שירצה.

ההפרדה המגדרית הזו בעצם מבטאת ביטול של הזהות המגדרית של התלמידים. זה גורם קודם כל למצוקה נפשית, כמו שמקס דיבר פה. הרבה פעמים יוצאת מזה מצוקה נפשית וגם הדבר מעביר מסר לתלמידים אחרים, לפיו אין צורך לכבד את ה - - -

היו"ר מירב בן ארי:

בת כמה את?

פלב בר-לב:

20.

היו"ר מירב בן ארי:

ומה את עושה היום?

פלב בר-לב:

מדריכת נוער.

היו"ר מירב בן ארי:

במעברים.

פלב בר-לב:

כן. זה מעביר מסר לתלמידים אחרים שאין צורך לכבד את הזהות המגדרית. ובאמת מנתונים מסקר החינוך שעשינו, עולה ש-70% מהתלמידים הטרנסגינדרים סובלים מבריונות במערכת החינוך. ובאמת במעל ל-50% מהמקרים לא מכבדים את הזהות המגדרית שלהם בהפרדה המגדרית.

ההמלצה שלנו במקרה הזה זה באמת ליצור תקנות. כמו שקבע בית המשפט העליון, אי הכרה בזהות המגדרית של הפרט כמו שהוא רואה אותה, היא פגיעה בזכות לשוויון וגם אין שום מניעה חוקית מלבצע את זה. כלומר כל מה שצריך לעשות זה ליצור תקנות בנושא שיקבעו את ההפרדה המגדרית.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה פלב. לא צריך מחיאות כפיים, כי גם אין לנו זמן ומעכשיו גם לא אומרים עלי מילה, רק על הנושא.

עמית צוק, בבקשה. אם אנחנו בעניין של טרנסגינדר, כבר עשינו פה, למרות שחשוב לומר ששנה שעברה זה היה הנושא. השנה הנושא הוא ביסקסואלים, אבל מאד מאד חשוב לי להמשיך את הקו של הטרנסגינדרים, כי זה נושא שגם באופן אישי מעניין אותי וגם - - -

קריאה:

זה גם טרנסג'נדר וגם ביסקסואלי.

היו"ר מירב בן ארי:

ביחד.

קריאה:

אפשר גם וגם.

היו"ר מירב בן ארי:

אפשר הכל. בטח בנושא של היום. בבקשה, עמית.

עמית צוק:

טוב, קודם כל אני טרנסג'נדרית, אבל הנושא פה הוא חינוך ולא טרנסג'נדרים. אני רוצה להגיד שמניסיון שלי, אני הורה לשלושה ילדים שנמצאים כרגע במערכת החינוך. במערכת החינוך מבחינתנו בפריפריה, יש את הרושם שמנהלי בתי הספר מתנהלים כאוטונומיה משלהם. הם מנהלים את יחידת הלימוד שלהם כמו שהם רואים לנכון, כמו שהם מוצאים לנכון. אין שום גוף שנותן הוראה חד משמעית איך הם צריכים לטפל במקרים כאלה ואחרים וברוב המקרים מנהל בית הספר מנסה להיות הרבה יותר נחמד לראש העיר מאשר לאנשים שמעליו במשרד החינוך ואם בית הספר נמצא במקום שבו יש ראש עיר שהוא הומופוב, התלמידים באותו בית ספר הם בבעיה גדולה מאד.

אני אתן לכם דוגמא. כשאני יצאתי מהארון כינסנו את כל סגל בית הספר, המנהלת, היועצת, מחנכות הילדים וסיפרנו להם את הסיפור שלנו ואחרי שהם אספו את הלסת מהרצפה הם הנהנו בראש והצענו להם כל עזרה אפשרית שיכולה להיות, בין אם לדבר בבית הספר, שאני אדבר בבית הספר, שאני אדבר בכיתה, שפסיכולוגית מטעמנו תיכנס לבית הספר. אמרנו לנו הכל יהיה בסדר, הכל יהיה בסדר. כמה חודשים אחרי זה, הבת האמצעית שלנו הגיעה הביתה ואמרה ששני ילדים באו אליה ואמרו לה שאם זה היה קורה לאבא שלהם הם היו מתאבדים.

אנחנו חשבנו שכשילד בן 12 אומר שהוא רוצה להתאבד צריך לערב את סגל בית הספר וניגשנו למנהלת בית הספר וסיפרנו לה את הסיפור והתשובה שקיבלנו ממנהלת בית הספר, היא שמדובר בשני דובי חורף שהתעוררו משנתם ובשביל שני דובונים לא צריך להעיר את כולם. אפשר לטפל בשני הדובונים האלה ולהמשיך כרגיל.

בטיול בית הספר האחרון שהיה לבן שלי, שהוא בכיתה י"א והוא קצת יותר גדול, אחד הילדים פנה אליו ואמר לו – אתה קוקסינל כמו אבא שלך. אני גאה מאד בילדים שלי שמסוגלים להתמודד עם הדברים האלה, כי הם חזקים והם מגיעים מבית חזק, אבל לא כולם מסוגלים להתמודד עם הדברים האלה, וחשוב שתדעו שסגל בית הספר, נכון להיום, לא נותן מענה.

יועצות בית הספר, שצריכות להיות אלה שהן הכתובת לילדים האלה, בין אם הם להט"בים או בין אם הם ילדים להורים להט"בים, לא מבינות שום דבר בנושא. בתי הספר לא רוצים להיכנס לנושא. אני אישית פניתי עם הרצאה שאני מעבירה לעשרות בתי ספר, לא להעביר לתלמידים, כי פה כבר צריך בירוקרטיה של משרד החינוך. לדבר לסגל. בחדר המורים לעשות הרצאה. שום דבר. לא מכניסים את זה. זה טאבו. לא מכניסים את זה לבתי הספר, בטח לא בפריפריה.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה עמית. סיפור מאד חשוב, כי פה הרבה שומעים על טרנסג'נדרים וזו באמת דוגמא שאני הכרתי אותה אצל משפחה, שהיא שונה ועוד נמצאת בפריפריה הצפונית של מדינת ישראל. זו גם התמודדות של משפחה וגם במקום שהוא לא במרכז הארץ, לכן היה חשוב לי שישמעו אותך.

אני רוצה לשמוע את הנציג של מועצת התלמידים. מי כאן מהמועצה? אתה מכיר כבר את הנוהל, אז קדימה. רק תגיד את השם שלך.

טל רחמים:

כן. אני טל רחמים ממועצת התלמידים והנוער הארצית. באמת אני גם רוצה להצטרף לברכות שהיו כאן על היום הזה. מהיכרות כבר ארוכה של המועצה, אנחנו באמת יודעים כמה זה חשוב.

אני חבר צוות מיניות ומגדר במועצת הנוער הארצית והשנה אנחנו עבדנו בעיקר דווקא על הקהילה הטרנסג'נדרית. בנינו מערכי פעולה לתנועות הנוער ושלחנו אותם להנהגות תנועות הנוער שיעבירו את זה ובאמת בנינו מערכי פעולה לכיתות ו', ז', ח'. אנחנו היינו שותפים פעילים בשולחן העגול של משרד החינוך ואנחנו באמת עובדים הרבה על הנושא הזה.

אני רציתי לדבר דווקא בפן קצת יותר אישי על ביסקסואליות שזה הנושא. מה שהפריע לי בעיקר, אני השנה יצאתי מהארון ומה שקרה זה שכשסיפרתי לצוות בית הספר, אף אחד לא ידע מה זה ביסקסואל. אף אחד.

היו"ר מירב בן ארי:

מאיפה אתה בארץ.

טל רחמים:

אני מאפרת. ובאמת, כשהיועצת של בית הספר, שהיא הבן אדם שאמור להיות מוכשר לטפל בדברים האלה, אומרת לי רגע אחד, אוקיי, זו פעם ראשונה שקורה לי דבר כזה שאני שומעת את המילה הזאת. בוא, תן לי שבוע, אני אחזור אליך. אני אלך לחפש את זה ואני אחזור אליך כשאני אבין בנושא. זה משהו שמבחינתי הוא לא מובן.

דן סלייפר:

ממלכתי דתי, נכון?

טל רחמים:

כן. גם רציתי באמת לדבר בנוגע למשרד החינוך על החינוך הממלכתי דתי, שלפי דעתי לפחות, לא משנה כמה נכניס את חוש"ן ואת איגי ועוד ארגונים אחרים. יש שיעורי בח"מ וחלמ"ש. שיעורי בח"מ וחלמ"ש בבתי ספר ממלכתיים דתיים, זה שיעור שבעצם המורים יכולים לקחת את הקהילה הגאה ולעוות אותם כרצונם החופשי. המורה שלי הכניס בשיעורים האלה סרטונים של רבנים על טיפולי המרה, סרטונים של רבנים על קריעות, על סטייה, על תועבות, על דברים כאלה.

אני אישית חושב שלא משנה כמה נכניס הרצאות ופעילויות מיוחדות, כל עוד זה נכנס בשיעור הקבוע, כשיעור קבוע, חומר, בשנייה שאומרים לתלמידים זה לבגרות הם מקשיבים אוטומטית. אם נאמר להם הרצאה של חוש"ן, חצי לא יקשיבו. אם נאמר להם יש לכם עכשיו שיעור שיש לכם על זה בגרות, אוטומטית כולם יקשיבו, כולם יראו את הסרטונים, כולם יעשו את העבודות. בשנייה שהפעילות - - -

היו"ר מירב בן ארי:

רגע, אני רוצה שנייה להתעכב על זה. בח"מ קראת לזה?

טל רחמים:

בח"מ – בית חינוך משפחה.

היו"ר מירב בן ארי:

בח"מ זה כמו שיעור מחנך?

טל רחמים:

לא. בח"מ, בעצם יש שיעור לבנים ושיעור מקביל לבנות. לבנות זה נקרא חינוך לחיי משפחה – חלמ"ש. לבנים זה שיעור בח"מ.

היו"ר מירב בן ארי:

אה, זה לבנים וזה לבנות. הבנתי.

טל רחמים:

כן. אבל בעצם המהות של זה היא אותו דבר. בבחי"מ מה שמלמדים זה שלושה שלבים. שלב ראשון זה שלב הסטיות של הטבע, נקרא לזה ככה, שבו המורה בעצם פותח על השולחן כמה שהקהילה הגאה זה רע וכמה שאסור סקס לפני הנישואין וכמה שזה וכמה שזה. שלב שני זה שלב הנישואין, איך מתחתנים. שלב שלישי – ילדים. לא מדברים שום דבר פרקטי. אין שיעור מיניות בריאה, אין שיעור על מחלות מין. אין שיעור על כלום.

מדברים על הכל באופן תיאורטי, שמהבחינה הזאת זה כבר לפי לדעתי לפחות לא יעיל בהכנה לחיים, אבל בשנייה שזה פוגע בכל תלמיד שבארוך, ואני אישית יודע על בית הספר שלי, שיש בו עוד ארבעה ילדים שבאו אלי, לא ליועצת של בית הספר, לא למורים, לא להנהלה. באו אלי ופנו אלי – טל, אנחנו לא יודעים מה לעשות. היו כאלה שפנו אלי כהומוסקסואלים, כהומוסקסואלים. אחד פנה אלי ואמר אני מרגישה שאני אישה.

היו"ר מירב בן ארי:

אנחנו כוועדה נפנה.

טל רחמים:

ובאמת בשנייה שהמנהל שלי אומר לי - טל, תשמע, אם היית הומו הייתי מבין, אבל אה ביסקסואל, יש לך אפשרות להיות סטרייט ולחיות חיים נורמאליים, אני בעד שתשאיר את היציאה מהארון לאחר כך. ברגע הזה אני מבין שמהו במערכת החינוך לא פועל בצורה תקינה כלפי הקהילה, שהיא לא הקהילה ההומו לסבית, כמו שנאמר כאן. כן, כאילו יש באמת הומואים, לסביות, כל השאר בעצם אתה יכול לשחק אותה סטרייט. אתה יכול להתחבא וזו באמת בעיה.

בעיה שנייה זה אני אישית יודע מהיכרות אישית שלי, לא יודע, יכול להיות שיהיו כאן כאלה שיצטרפו, שברגע שיצאתי מהארון, בעצם דובר כאן המון על ההתעלמות. שכשאני מתלונן על הטרדות מיניות, שילדים באים, תופסים לי את התחת ואומרים – אתה אוהב את זה. אתה נמשך לבנים, אתה אוהב את זה. וכשאני מתלונן על זה למורים, הם אומרים זה בדיחות של ילדים, זה בסדר. כשאנשים פונים אלי וקוראים לי פיגות ואומרים זה בסדר, זה בדיחות של ילדים, זה משהו שהוא לא.

היה לי טיול שנתי לפני שבועיים, הייתי צריך לבקש זמן מקלחות נפרד כדי שאני לא אצטרך לסבול מהטרדות מיניות במקלחות. אני הייתי צריך לבקש אזור שינה נפרד, כדי שאני לא אצטרך לעבור שם הטרדות מיניות. זה לא יכול להיות שדבר כזה יתקיים במערכת החינוך ושנאנשים פשוט ידלגו על זה. יאמרו זה בסדר, זה בדיחות של ילדים, כי זה כבר לא בדיחות של ילדים. כי אני, אוקיי, יצאתי מהארון, התקדמתי. אני שלם עם עצמי. יש עוד ארבעה ילדים לפחות שפנו אלי. יש עוד אני לא יודע כמה ילדים שלא פנו אלי, שבאמת מפחדים ובאמת מרגישים שעם המצב שקיים, במיוחד עם השיעורים התקינים והרגילים שקיימים ובעצם אומרים להם אתם סטייה, אתם נולדתם לא ראוי.

גם לפי הדת, אוקיי, בשיעורים ממלכתיים דתיים אומרים - - -

היו"ר מירב בן ארי:

טל, אני מתנצלת. פשוט הוועדה בעיקרון נגמרה ויש עוד שניים שאני חייבת לשמוע. ממש מילה אחרונה.

טל רחמים:

משפט אחרון. לפי דעתי עוד לפני שמכניסים הרצאות, צריך באמת לשנות את הפעילות הרגילה והתקינה של בתי הספר.

היו"ר מירב בן ארי:

בתוך בתי הספר. אני רשמתי גם את מה שאמרת על חמ"ד. רחלי הכהן, המועצה לשלום הילד. יש לך דקה.

רחלי הכהן:

ממש בדקה. אני גם רוצה להתחבר לדברים שטל רחמים אמר. כשמתייחסים ליצירת מרחב מוגן בתוך משרד החינוך, אני רוצה להעלות סוגיה שהיא אמנם מאד פרטנית ונקודתית, עם זאת היא עלתה בצורה מאד נרחבת בארצות הברית והגיעה גם אלינו לכנס הנגב של המועצה לשלום הילד בשנה שעברה. זה קושי יום יומי שנאלצים להתמודד איתו הרבה תלמידים להטב"ים, במיוחד טרנסגינדרים, והיא בעצם ההליכה לשירותים במוסד החינוכי.

כידוע השירותים מחולקים בצורה מאד מאד מגדרית לגברים ולנשים, וכשתלמידים בעצם מבקשים ללכת לתאי השירותים של המין שאליו הם מרגישים שייכים בהתאם לזהות המינית שלהם, עולות הרבה – גם מצד התלמידים האחרים וגם מצד המורים – יש הרבה אי הבנה בקשר לזה ופשוט אפילו חוסר אפשרות לתת להם. כמובן שזה מעיב באופן יומיומי על הרגשת הדחייה וחוסר השייכות שהם פה מרגישים שייכים. זה קשור גם לטיולים שנתיים, ללינה, למקלחות ולשיעורי ספורט כשהם מתקיימים בצורה נפרדת ולעוד הרבה דברים.

אני חושבת שזו סוגיה שבניגוד לכל הסוגיות התקציביות, החינוכיות - - -

היו"ר מירב בן ארי:

כן, האמת שאנחנו עשינו על זה דיון בנושא של הטרנסים. זה היה הנושא של השירותים, שתדעי. את אומרת עסקנו בנושא הזה בעבר.

רחלי הכהן:

אוקיי, אז אני רק רוצה להגיד בשורה התחתונה שאני חושבת שברמה הארצית צריכה לצאת הנחיה, כמו שקרה בארצות הברית. בעצם הנחיה של משרד החינוך לאפשר - - -

היו"ר מירב בן ארי:

לא משנה, סתם ראיתי במקרה בצפון קרולינה, שהיה הסיפור עם הטרנסים.

רחלי הכהן:

ויצאה הוראה של אובמה לכל בתי הספר בארצות הברית.

היו"ר מירב בן ארי:

כן, בדיוק שם, תכלס.

רחלי הכהן:

אני חושבת שזה משהו שנורא פשוט לעשות ואפשר להביא את זה לארץ.

היו"ר מירב בן ארי:

בסדר גמור. מרגניתה מתהילה, בבקשה. דקה.

מרגניתה קלאוזנר:

תודה רבה. אני יושבת פה כחוזרת בתשובה, אם לשני בניס הומואים.

היו"ר מירב בן ארי:

קודם כל מילה על תהילה, כדי שיידעו. אני מכירה, אבל חשוב שכולם יכירו.

מרגניתה קלאוזנר:

אני אם גאה לשני בנים הומואים ודודה גאה לשני ג'נדר קווירים. שני הבנים שלי התחנכו כאן, במערכת החינוך בירושלים ואני עובדת במערכת החינוך בירושלים, בבית ספר דתי, כמטפלת רגשית. אז אני באה מתוך כל התחומים האלה.

היו"ר מירב בן ארי:

איזה בית ספר?

מרגניתה קלאוזנר:

אני עובדת בנועם בנים פסגת זאב. אני מתנדבת שנים בארגון תהילה, שהוא ארגון של ההורים בקהילה הגאה, ארגון שתומך בהורים. יש לנו 16 קבוצות לתמיכה בהורים בכל רחבי הארץ. יש לנו פרויקט שנקרא הורה בקפה, מפגש לבני נוער שרוצים לדבר עם הורה, שהוא לאו דווקא ההורה שלהם ולהתייעץ. יש לנו פרויקטים של שיחות שאנחנו מעבירים, שכל אחד מספר את הסיפור האישי שלו בבתי אבות, בפני עובדים סוציאליים, במשטרה, בכל מקום שמזמין אותנו. אני דיברתי בסמינר דוד ילון, דיברתי בבתי ספר פה בירושלים. מי שמזמין אותנו אנחנו באים בהתנדבות ומספרים.

מתוך הניסיון שלי כאם וכמטפלת רגשית, ברור לי שהנושא הזה של מרחב בטוח זה נושא ראשון במעלה. השאלה היא איך אנחנו מגדירים מרחב בטוח. כי מרחב בטוח זה לא רק מרחב פיזי, זה מרחב שהוא בראש, בלב ומקום פיזי בבית הספר. וההתחלה שלו לדעתי היא במודעות והמודעות מתחילה בגן הילדים. איפה שיש לנו את פינת הבובות ופינת המכוניות. איפה שיש לנו את יום המשפחה. כל החינוך מתחיל מהנקודה הזאת. איך אנחנו מדברים לילד. איך נראים ספרי הילדים שלנו. הדברים האלה הם היסודות שבהם אנחנו מתחילים את המרחב הבטוח. אנחנו בונים מהמקום הזה.

אני חושבת שבכל בית ספר צריך להיות איש צוות שמוכשר ואחראי. אני דיברתי עם ראש מט"י פה בירושלים, על הדבר הזה. אמרתי להם שבתוך האוכלוסייה שלנו, של התלמידים, יש 10% שהם להט"בקים ושנחנו צריכים להעביר לאנשי מט"י הרצאות בתוך המתי"אות, לאנשי הטיפול שלנו ולמנות אחראים בבתי הספר. נדחיתי שוב ושוב. כן, כן, זו הרצאה מאד מעניינת, אבל הדתיות לא יבואו. אז נדחיתי שוב ושוב בעניין הזה וחבל.

אני חושבת שצריך להיות איש צוות. אי אפשר להכשיר את כל הצוות אולי מיד, אבל אפשר להכשיר בכל בית ספר איש צוות אחד, שברגע שילד או ילדה יוצאים מהארון, המחנך יכול להגיד – תפני לרותי, היא תדע לעזור לך. היא תדע להפנות אותך. היא תדע לדבר איתך. אז רותי תהיה האחראית. או שלמה יהיה אחראי בבית הספר שלנו ואנחנו נדע להפנות אליו. צריך להיות חדר שאפשר לשבת ולדבר בשקט עם אותו ילד או ילדה.

קרה מקרה לקולגה שלי, שהוא מורה אצלנו בבית הספר, שהילד שלו יצא מהארון בבית ספר דתי מאד מאד מכובד בירושלים, בחטיבת ביניים וניגש ליועצת ואמר לה ככה וככה. אני התלבטתי הרבה זמן, אני החלטתי שאני הומו, אני יודע עכשיו באופן ברור ואני צריך לדבר עם מישהו, אז באתי לדבר איתך. היועצת רצה אצה למנהל, המנהל צלצל בבהלה להורים והוציא את הילד מהארון. ככה הם שמעו. אני חושבת שזו לא צריכה להיות הפרוצדורה. אני חושבת שמרחב בטוח צריך לאפשר לילד לשוחח, למצוא את עצמו, להתלבט ובזמנו החופשי לבוא ולספר להורים שלו. כל ההכשרה הזאת צריכה לקרות בתוך המערכת.

יש לנו היום תקציבים ברוך השם, בעזרתך מירב, בעזרת שפ"י, שאנחנו מודים להם מכל הלב ואני חושבת שצריך להקצות את זה להכשרה הזאת מהתחלה, מהשורשים ולעלות למעלה. תודה רבה.

היו"ר מירב בן ארי:

תודה רבה וגם כל הכבוד על הפעילות שלכם.

מרגניתה קלאוזנר:

תודה רבה.

היו"ר מירב בן ארי:

חשוב לומר לכם. נחשפתי אליה. אמא של בן 6, טרנסגינדר שעולה לכיתה א'. היא חיכתה המון זמן. היא פה. בואי גברתי, שבי כאן לידי. ממש בקצרה, בסדר?

שירלי דה גרציה פישמן:

קוראים לי שירלי דה גרציה פישמן, אני פה עם בעלי רון פישמן. אנחנו הורים לבן טרנסגינדר שעולה בעזרת השם בשנה הבאה לכיתה א' והייתי רוצה להגיד כמה דברים לגבי החוויה. זה ילד מאד צעיר. זה משהו, מן שטח כזה לא מוכר. אנחנו לא מגיעים מתוך הקהילה ויש איזה שהוא חשש מאד גדול. זה מאד מתחבר ל - - -

היו"ר מירב בן ארי:

מאיפה אתם בארץ?

שירלי דה גרציה פישמן:

אנחנו מחולון. זה מאד מתחבר להרבה דברים שעלו וחזרו פה שוב ושוב לגבי בתי הספר, שאין איזו שהיא מדיניות מוסדרת. זאת אומרת אנחנו מרגישים שאנחנו מהמרים לגבי העתיד של הילד שלנו מבחנת מסגרת החינוך שהוא הולך אליה. אם אנחנו יכולים להמר על זה שהוא ילך לבית ספר רגיל בתקווה שזה יאפשר לו את ההתאקלמות ואת ההסתגלות הכי טובה לקהילה הרגילה, הרחבה, המוכללת, או שאנחנו באמת צריכים לבחור באיזה שהוא בית ספר פרטי, איזו שהיא מסגרת חינוך אלטרנטיבית שלא דווקא אנחנו יכולים להרשות אותה לעצמנו.

עכשיו, החוויה היא שאנחנו לבד מול זה. אנחנו גילינו איפה הבן שלנו צריך להשתבץ בבית הספר ואנחנו ביקשנו לדבר עם המנהלת ובסך הכל נענינו בצורה מאד מאד חיובית, אבל התחושה היא שזה הימור. אפשר ליפול על מנהלת שהיא מקבלת מחילה ואנחנו גם לא יודעים. אז המנהלת תקבל, מה לגבי המורים, התלמידים, ההורים.

יש שאלות כמו אם הילד שלנו כרגע לא מוכן לצאת מול הילדים שאיתו בגן, אם הוא יחליט לעשות את זה האם יהיה לנו גיבוי או לא יהיה לנו גיבוי. אין איזו שהיא מדיניות מוסדרת או איזה שהוא מקור שבית הספר למשל, בהנחה שבאמת בית הספר מוכן ללכת לקראתנו ולתמוך ולגבות, הוא גם צריך את המשאבים ואת הכלים, כמו למשל ידע, כדי לעשות את זה.

אז החושה שלנו, החוויה שלנו היא של הימור - - -

היו"ר מירב בן ארי:

של חששות כבדים.

שירלי דה גרציה פישמן:

כן.

היו"ר מירב בן ארי:

קודם כל אני רוצה שאתם תדברו בסוף הוועדה עם שפ"י, כדי לראות - - -

איריס מנדה בן יעקב:

יש לי ארבע ועדות היום.

היו"ר מירב בן ארי:

לא, פה, כמה דקות לפני. בגלל שזה אירוע די מיוחד, שילד בכיתה א', טרנסגינדר, הולך לבית הספר, למרות שהקהילה הטרנסית, אבל במקרה כזה של ילד שזו פעם ראשונה, עם הורים שגם לא מכירים, אז אולי כדאי כמה מילים לפני כן עם שפ"י, לראות איך להתחבר לפחות למישהו שיעזור לכם מבחינה מקצועית.

אני חייבת לסכם. יש מישהו שממש חייב לומר משהו ולא יכול להתאפק? אתה דיברת, סליחה. בבקשה. הוועדה הסתיימה לפני 10 דקות, רק שתדעו. מי גברתי?

הדס בלומנדל:

אני הדס, אני רכזת הנוער והצעירים של הבית הפתוח כאן בירושלים. אנחנו עובדים בשולחן העגול.

היו"ר מירב בן ארי:

את האמת שחיפשתי את הבית הפתוח ולא ראיתי אתכם פה. עכשיו אני רואה אותך, הדס.

הדס בלומנדל:

אז אני אהיה ממש קצרה ועניינית כי אני בטוחה שכולם רוצים לצאת מפה. בדרך כלל מדברים על הדברים השליליים שקורים ואני רוצה רגע לדבר על משהו מאד חיובי שקורה, שאני חושבת שאנחנו צריכים לגזור ממנו מסקנות פרקטיות.

אנחנו משתתפים בשולחן העגול בראשותה של איריס, מאז הקמתו בעצם ואנחנו בשלבי כניסה למסלול הירוק היום, אחרי הרבה עבודה, אבל אני רוצה דווקא לדבר על העבודה שלנו עם צוותים חינוכיים ויועצות וגם עם מוסדות אקדמאים. מאז שנה שעברה אנחנו בעצם עובדים בשיתוף פעולה עם דוד ילין, אחרי עבודה מול הדיקנאט שם וכבר נכנסנו למספר ימי הכשרה שם, שיש לנו הרבה פניות בעקבות זה מסטודנטים, שאחר כך מגיעים לבתי הספר ויודעים להביא אותנו ולקרוא לנו ולהתייעץ כשהם מתמודדים עם תלמידים.

העניין השני המאד גדול שעשינו בירושלים, זה שהעברנו בעצם הכשרה ליועצות של מחוז ירושלים, בזכותן של איריס, מיכל זקסנמברג וישראל כץ משפ"י שאינן כאן, שאנחנו עובדים איתן. אני רק רוצה לשתף שהיו אלינו, אלי אישית, אני מרכזת את תחום הנוער והצעירים. היו אלי למעלה מ-10 פניות מתלמידים בשבועיים אחרי הפעילות הזאת, כי פתאום היועצות נכנסו לתוך כיתה וידעו לזהות.

אני מתחברת לדברים שאני לא יודעת איפה הוא עכשיו, אבל נציג מועצת התלמידים אמר. אני בעצמי גם מבית דתי, אני גדלתי פה בירושלים ואני חושבת שאם יש משהו שאני מאד מרגישה שקורה בשנתיים האחרונות בירושלים, מאז שהקמנו את פרויקט החינוך לזכרה של שירה בנקי, זה שיש ממש שינוי שאפשר לראות בשטח.

אני בכל זאת רוצה לומר עוד מילה אחת, פרקטית, על מה כן צריך לקרות, שאני חושבת שזו נקודה מאד חשובה. התקציב הזה הוא מדהים ומבורך, אבל אני חושבת שצריך לצד התקציב לבוא גם עם איזו שהיא הנחיה גורפת וזה מתחבר גם למה שמרגניתה אומרת פה. כי כאשר אין איזו שהיא הנחיה גורפת, אז זה נתון לשיקול דעתו של מנהל בית הספר – האם כן או לא להכניס תכנית.

מעבודתי בשנתיים האחרונות עם בתי הספר בירושלים, אני חושבת שבתי הספר שהכי צריכים את זה הם אלה שלא ידברו איתנו בכלל. ואני רוצה לומר עוד משהו בהקשר הזה, גם של חמ"ד, שבחמ"ד יש מדריכה נפלאה בשם עדי פישמן, שעושה הרבה עבודה טובה ואנשים לא מכירים אותה ו - - -

איריס מנדה בן יעקב:

היא מדריכה ביחידה שלי.

הדס בלומנדל:

אני יודעת. היא עושה עבודה נפלאה והיא תמיד עונה לטלפון כשאנחנו צריכים אותה וכשיש מקרים ואני במקרה יודע מי החניך שעליו את מדברת, כי הוא מגיע אלינו. חשוב לי לומר את הדבר הזה, כי אני חושבת שכשאין שיניים, אז מה שפ"י יכול לעשות?

היו"ר מירב בן ארי:

את צודקת.

הדס בלומנדל:

אז זו הבקשה של היום, שאני חושבת שאם אנחנו רוצים לוודא שהתקציב ינוצל כראוי והכל יתקדם, צריך גם להוסיף לצד זה איזו שהיא הנחיה גורפת לבתי הספר בנושא, שלכל הפחות הצוותים החינוכיים יעברו, כי מצב שבו מורה אומרת אני לא יודעת מה זה אומר בכלל, בעיני זו בעיה גדולה. תודה.

היו"ר מירב בן ארי:

בסדר גמור, תודה רבה. אני חייבת לסכם, כי כבר גלשתי לדיון הבא. חשוב לומר שיחד עם יום הקהילה, הכנסת מציינת היום גם את יום העוני ואני גם צריכה לנהל את הדיון עכשיו פה בוועדת החינוך בנושא הזה.

לכן אני רוצה ראשית להגיד תודה רבה לכל מי שהגיע לוועדה, מי שדיבר וקרא מהלב את הדברים. היה מאד מרגש וגם מאד משמח. יש לנו הרבה אתגרים. תאמינו לי, אני בקשר כל כך צפוף עם הארגונים, שאני רואה כל יום כמה שהם באמת מזיעים בשביל להתקדם. אנחנו התקדמנו, לא מספיק. לא מספיק. צריך כל הזמן לשפר ולעשות עוד ועוד.

אני לא יכולה להגיד כל מה שיש עד עכשיו, כי אין לי זמן, אז אני רק אגיד את הסיכום של הוועדה.

ראשית, אנחנו כוועדת חינוך נפנה אל כל בתי הספר, כולל חמ"ד, שזה הגיע גם מכם וגם מכם, לאמץ את התקנה, לקחת את האחריות. אמרת שזה ברמה של מנהל בית ספר, שמענו גם הורים. כן לפנות אליהם, גם לכל המנהלים, לקחת את התקנה, לאמץ ולקבל את הכלי הזה כדי להיכנס לתוך בתי הספר, כי באופן מפתיע שמענו שבבתי ספר גם במרכז, גם בפריפריה, גם דתיים, גם חילוניים, הכל נתון לגחמות של מנהלי בתי הספר.

לכן אנו כוועדה נפנה וגם ננהל מעקב כאן במושב הבא, לראות באמת כמה בתי ספר פנו, כי זה מה שאני אומרת, שאם אתה נותן כסף ואז תכלס אף אחד לא עושה, אז אני מבטיחה לכם שוועדת החינוך תתכנס בלי קשר לקהילה הגאה, אלא לקבל עדכון משפ"י לגבי ההתפתחות של התקנה. כמובן שגם הארגונים יכולים לפנות אלי באופן קבוע ולעדכן אותי. אני כמובן אומרת את זה לאיג"י, לחוש"ן ומעבריים, אבל גם תהילה וארגונים קטנים, הבית הפתוח – אתם כבר לא כאלה קטנים אלא אימפריה גדולה בירושלים, אבל באמת לפנות ולהשתתף. יש לכם עד ה-9 במרס. כמובן אם לא תספיקו נבקש גם אותך, תסלח לי שהשם הזה קצת קשה לי, אבל שני זה מספיק. אני לא רוצה לעשות פה טעויות בפרוטוקול.

אני רוצה להגיד עוד משהו אחד, גם לגבי ההשכלה הגבוהה, שכן היה לי חשוב להכניס את זה כאן. אנחנו גם נפנה לור"ה, שגם ישבה כאן הנציגה. ור"ה זה ועד ראשי האוניברסיטאות ולמל"ג. עשיתי את זה כבר בנציבות שירות המדינה. אני סיכמתי עם נציבות שירות המדינה שהאחראי על קידום נשים ומניעת הטרדה מינית במשרדי הממשלה יהיה אחראי גם על מניעת אפליה על בסיס נטייה מינית. זאת אומרת כבר עשיתי את זה מולם, אין שום סיבה שזה לא יקרה במכללות ובאוניברסיטאות.

אין סיבה שסטודנטים יוטרדו או בגלל נטייה מינית שלהם זה יפגע להם באקדמיה. זו שטות גמורה בעיני וכמובן שתהיה כתובת.

אני בכלל רוצה לומר באופן כללי, אם יש הורים, גם הורים שנמצאים פה, גם הורים שצופים בוועדה, שנתקלים חלילה באפליה של הילד שלהם בבית הספר או באלימות מילולית או פיזית בגלל הנטייה המינית, אני אומרת את זה גם עלי, על עצמי, בטח גם כל יושבות ראש השדולה, כולן שם נשים, לפנות אלינו ולהעלות את זה לסדר היום הציבורי, כי זה בנושא שהוא בנפשנו. אני מודה עלי, אבל גם כל יושבות ראש השדולה המכובדות, שהן חלק בלתי נפרד מהעניין.

אנחנו חייבים לסיים, כי מתכנסת כאן עוד ועדה. אז אני רק רוצה בבקשה שאת כל הדיונים הפנימיים שלכם, אם תוכלו תעשו בחוץ, כדי שנוכל לנקות את השולחן לוועדה הבאה.

עוד מילה. בשתיים עשרה אני אנהל גם את ועדת העבודה והרווחה בנושא עוני בקהילה הלהטב"ית, אז מי שזה מעניין אותו מוזמן להגיע גם לדיון שם.

תודה רבה לכולכם.

הישיבה ננעלה בשעה 10:50.